

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

67

II 117 986 1990

999430061,9

COBISS

VILADIKA

9-90

MLADIKA 9

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXIV. 1990

KAZALO

SSO v nova obzorja	137
Pavle Zidar: Zibel blestenja	138
Osem Slovenk za danes: Alenka Puhar	139
Mogoče ne veste, da	141
Berta Golob: Pesmi	145
Na robu	146
Spomini Milana Guština (15). Antena	146
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Zdravko Jelinčič)	155
Ocene: Glasbena jesen 1990; Zdešarjevi spomini na težke dni; Glasilo poletne šole slo- venskega jezika; Slikar Sil- vij pečarič	156
Novice knjižnice Dušana Čer- neta (17)	160
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Listnica uprave; Za smeh	
Prilogi: Pavle Merku: Svetniki v sloven- skem imenoslovju (str.93-96) RAST 58-90	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
telefon 040/370846

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA
Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
3.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 24.000 lir; nakazati na poštni te-
koči račun 14470348 — Mladika -
Trst. Letna naročnina za Jugosla-
vijo 24.000 lir ali enakovreden zne-
sek v drugih valutah. Druge države
32.000 lir (ali enakovreden znesek v
tuji valuti), po letalski pošti 45.000 lir.

Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

DVE PISMI

15. oktobra 1990

Dragi prijatelji!

Prosim Vas, če bi v Mladiki, najbolje
na platnicah, objavili naslednje:

»V zborniku *Draga 89: Čez prepad re-
volucije*, v katerem so objavljene razpra-
ve lanske Drage, berem na strani 95: »Naj
še navedem vašega rojaka, Jožeta Veli-
konjo, ko so Nemci okupirali Gorenjsko,
je stopil v nemško službo, deloval pri iz-
seljenskem uradu in ni mogoče, da bi to
delo opravljal brez prisege novi nemški
administraciji...«:

Rad bi kaj več vedel o tem svojem soi-
menjaku, ki ga menda poznate. Midva se
doslej še nisva srečala; v resnici nisem ni-
ti vedel zanj. Ne bi hotel, da bi kdo meni
pripisoval, kar Peter Urbanc pripisuje nje-
mu. Na Gorenjskem jaz nisem bil od
nemškega napada na Beograd, 6. aprila
1941 do prvega povojnega obiska v avgu-
stu 1968«.

Jože Velikonja, Seattle,
Združene države

Cenjeni prof. Velikonja!

Potrjujem prejem Vašega pisma od 17.
okt. 1990 in kopijo pisma Mladiki.

Ne enkrat nego že parkrat sem nave-
del:

Jožeta Vilfana (kasnejšega diplomata
in funkcionarja v SFRJ) kot poznanega ve-
likega OF in komunista, za katerega se je
mnogokrat navedlo njegovo službo v Št.
Vidu pri nemški selitveni komisiji.

Kako je prišlo do Vašega imena, ni-
mam niti najmanjšega pojma. V najslab-
šem primeru bi moglo iti za lapsus lin-
guae. Vsekakor že po navedbi »Vašega ro-
jaka« se vidi, da je mišljen Primorec, kar
Vi nikakor niste.

Strašno bi želel slišati oni trak, ki so
ga posneli v Dragi, ker da bi zamenjal
Vilfana v Velikonjo se mi zdi povsem ne-
mogoče. Naj bo to istočasno poziv in iz-
ziv ljudem od Drage, da bi omogočili pod-
pisanemu ali Vam gd. profesor, da kon-
troliramo tisti trak. Meni se cela zadeva
prav nič ne dopade. Ako bi jaz omenil Va-
še ime, ni hudiča, da se ne bi ali sam po-
pravil, ali pa bi me kdo na ta lapsus lin-
guae spomnil. Mnogokrat Vas imam v
mislih, toda v Dragi leta 1989 Vas nisem
imel, ni bilo razloga.

S spoštovanjem
Peter Urbanc - Kanada

*Trak smo ponovno poslušali. Naved-
ba imena Jože Velikonja v zborniku Dra-
ga 89 je točna, zato namigovanje s »pozi-
vi in izzivi« ni na mestu. Trak vam je na
razpolago.*

Urednik

P R I N T I N G O F F I C E

tipo-litographart

trst - ulica rossetti 14 - telefon 040/772151

P R I N T I N G O F F I C E

SLIKA NA PLATNICI: Spomini na težke dni... S pogrebne svečanosti na Teharjah pri
Celju 14. oktobra letos (foto Maver).

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Lilijana Filipič, Ivo
Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač,
Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot, Ivan Peterlin, Peter Rustja, Ester Sferco,
Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal in Ivan Žerjal. Vsi
pisci sodelujejo brezplačno.

SSO v nova obzorja

Nedavni občni zbor Sveta slovenskih organizacij nas vabi, da še naprej razmišljamo o vlogi, ki naj jo ima ta organizacija v našem prosvetnem, gospodarskem in političnem življenju. Na samem občnem zboru namreč ta problematika ni prišla dovolj do izraza, saj se je debata osredotočila skoraj izključno okrog osebnih, proceduralnih ali kvečjemu statutarnih vprašanj.

Novi odbor, ki je kljub manjšim spremembam v bistvu z občnega zbora izšel kot izraz zaupanja prejšnjemu, pa ima pred sabo povsem drugačno paleto problemov, katerih naj bi se lotil. Krovna organizacija, kakršna je SSO, si pač mimo protokolarnih manir ne more zatiskati oči pred realnim položajem, v katerem smo Slovenci v Italiji. Nemočni opazujemo, kako nam nekako zmanjkujejo tla pod nogami. V dobesednem in prenesenem pomenu: z načrtnim odjedanjem preostankov naše zemlje in z žaganjem duhovnih korenin, ki so nam omogočile obstanek in dosedanji razvoj.

Ti procesi, ki se vidno izražajo na primer v pešanju naše biološke moči, v naši jezikovni kulturi, v čedalje šibkeje obiskanih kulturnih prireditvah, v šibkem obisku slovenske nedeljske maše, v nemoči naše politike, v čedalje večjem razprševanju naših glasov itd., so seveda lahko predmet različnih interpretacij. Kje so pa najgloblje korenine sedanje krize, to komaj kdo razmišlja, kaj šele da bi o tem javno razpravljali. To, kar najbolj vznemirja javno mnenje, so finančne podpore ali kvečjemu organizacijska vprašanja. A če stvari trezno premislimo, pridemo do spoznanja, da praznim dvoranam in šolam ne opomoremo z boljšo organizacijo ne s še tako obilnimi gmotnimi sredstvi. Le-ta so nedvomno neobhodno potrebna, a sama zase, brez duha, so kot »hiša na pesku«.

Med raznimi načini razumevanja sedanjega trenutka mora imeti domovinsko pravico tudi prepričanje, da je sedanja kriza v prvi vrsti kriza duha, šele na drugem ali tretjem mestu politična, ekonomska itd. Tudi narodnost sama zase, brez opore v »njem, ki daje moč« (Flp 4,13), dolgoročno ne more vzdržati. Slovenski čedermaci so v času najhujšega preganjanja v prvi vrsti spodbujali k zvestobi veri. Mutatis mutandis je tudi danes prav tako jasno, da kategorije »uspešnosti«, »tržnosti«, »profesionalnosti«, »svetovljanstva«, »manegerstva« ne morejo same rešiti narodne manjšine, ki ji je za nadaljnji obstoj tako danes kot jutri potrebno veliko zastonjskosti, žrtev, ljubezni za »majhno« in »krajevno«. Toda od kod naj človek zajema pripravljenost za osebne žrtve, za zastonjsko delo, če se njegovo obzorje omejuje na »uspešnost«, »profesionalnost« in podobno?

SSO ne sme postati druga plat že znane medalje. Imeti mora pogum, da pogleda onstran. O kulturi in še posebej o kulturnikih so pač možna različna mnenja, tudi omalovažujoča. Toda resnica je, da ima kultura pred družbo in pred narodom veliko, včasih kar največjo odgovornost. Industrija in financa lahko marsikaj vržeta v javnost, marsikaj ponudita, a šele kultura to osmisli in razloži. Žal navadno vsaka, še tako zavajajoča ideja, najde intelektualno utemeljitev. Zato si pa želimo kulturo, ki bo svobodna, ki se bo znala ogniti skušnjavam cenenosti, ki bo znala biti tudi nepopularna, ko bo šlo za resnico.

Take smernice naj vodijo delo Sveta slovenskih organizacij.

Zibel blestenja

Pavle Zidar

Dolenjska je maternica zakramenta besede, besede, ki je bila pri Bogu in je postala Bog... Samo v tej besedi je bilo življenje in samo to življenje je bilo luč ljudi... Le v tej deželi je bila beseda péta od začetka do konca, ko je, vso izkrvavljeno in na smrt zbito, odnesemo spočit v grob. In beseda se tu spreminja še v vse mogoče svoje stranpoti, ki se potem dalje odmišljajo v lepoti zvoka ali lika. Kdor je denimo samo kdaj naletel na slike Lamuta, na njegov vrvež črt, ki so ga nekega dne osredinile v smrt in ga prepletle s sabo tako, da ga ne moremo več pozabiti — ta se bo globoko zamislil nad tem.

S Trške gore sem poromal po grebenu gričev proti beli, valujoči škrbini hmeljniškega gradu in se spominjal presahlih let, ki sem jih tam spod, ob blesku reke, kislih vonjih in sovraštvu oblasti, doživljal kot izjemno srečne. Kartuzija Pleterje je bila blažilec vsega hudega. Molitve, ki od tam vsako noč duhovno prepajajo pokrajino, niso le dim odpisanih, nemočnih ali nesposobnih ljudi za spopad z življenjem, ampak gre tu še za kako silne in razpoložene ljudi. Ko sem prvič stopil pod to častitljivo streho in zaslišal za seboj v sen otožno čisti polifoni judovski koral, sem se ves razdramil, kakor da je nekaj stopilo name. In je res: *spomin*. Spočetka čutiš to le ko nit, ki te vleče k bregu, kjer slutiš, da je doživetje. Vso noč sem potem buden prestrmel in se bližal po niti spomina k tistemu, kar v bistvu vsak *spomin* je: preživetje doživetja, ki še vedno množi samega sebe do sedemnajstkrat, da se izcimi pravo obličje oblike. *In to je skupna molitev*. Silna moč — odrešilna moč. Tudi mi smo molili v témi, v mrazu in usodi smrti zapisani, kot otroci, v kletah gestapa.

Prej bi molili! se je oglasil sozapornik iz so-sednje celice, kjer je le mezela svetloba dne, ker mu je šlo na jetra naše bedenje ob Bogu.

Mi smo molili sedaj, ko ni bilo več rešitve (in se rešili).

Ko sem dosti kasneje prebral življenje Matere Terezije iz Kalkute in videl, da ne more in ne more prežaliti opustitve teh skupnih bedenj ob Bogu, sem lahko doumel, da je to res naša nesreča.

Pleterje torej le niso zaman, kjer so. Le malo ljudi ve, da je to mrtva straža slovenstva. Brez te,

tako obrobne točke, sodobni človek bi dejal, tako neaktualne na dnevnem redu kake partijske celice, bi zibeli blesteče besede — Dolenjske, morda sploh ne bilo več. In trdno sem prepričan, da tudi nas ne, kjerkoli že smo.

Zagledal sem se v modrikasto svetleče strehe kartuzije, ki so v poletju kakor okna na prepihu, odmevajoč sijaj; le-tega so pršile za menoj kakor prozorne curke fontane, v kateri je zanos kač.

Ko sem se nagledal daljave in spomina, sem zatelebanil po gričevju, zasutim z zlatim, vročim, sončnim zvenenjem. Prišli so me pozdravit vonji. In vsak je tu nekakšen evklidski lik, ki ga ni mogoče izračunati na klasičen način.

Okoli mene pa je neslišno valovala dolenjska maternica v svojem pojočem zakramentu.

Z neba je mirno visela sončna groza sonca. (Kelih večne zaveze.)

Vse bliže sem bil Hmeljniku in besedi *karte-ljevo*, ki je demonija, ne kraj. To je v resnici tisti udarec iz zraka, za katerega pravi pesnik Jože Udovič, da prihaja iz neke druge razsežnosti.

In že sem na požganih robovih gradu, ki je bil nekoč nekaj podobnega v davnini, kakor je bila pleterska kartuzija.

Oba sta morala goreti.

Samo da je bil kulturni spomin upepeljen, duhovnega pa so rešili — in nam je ostal.

Ogledoval sem si korenike grajskih zob, ki so še ostali v zemeljski čeljusti. Niso bolne, še dajejo dragoceni vonj in upanje. Davnina bi bila še rada sedanost in tudi prihodnost, a se nima več po čem vzpeti iz tal.

O, koliko noči sem tu presedel in pil zlatenico mesečine. Bolezen vseh poletnih noči.

Trave so sanjale seneno.

Tu sem strmel v premike gorá, ki so se obiskovale kakor veliki oblaki, in jokal. Jokal za stvarmi, ki so odšle in se ne bodo nikoli več vrnile.

Ali je bilo potrebno požgati ta veličastni Jeruzalem?

Pod nogami mi je kot nekoč ležala vas, ki si jo je ta grad izmislil zase in ji dal tako veličastno, nerazvozljivo ime — Karteljevo. Bila je veren spremljevalec nekdanjega gradu, zdaj pa admira v zamahih smrti — zamahih, ki se ponavljajo.

Osem Slovenk za danes

Sedmo ime v našem izboru »Osmih Slovenk za danes« predstavlja eno izmed najizzivalnejših časnikarskih peres v današnji Sloveniji, **Alenka Puhar**. Službeno je novinarka ljubljanskega *Dela*, sicer pa avtorica zajetne knjige **Prvotno besedilo življenja in dela Pisma, peticije in tihotapski časi** ter prevajalka znamenitih literarnih del kot so: **George Orwell: 1984**, **Gore Vidal: Julijan** in v zbirki Nobelovcev **Wole Soyinka: Tolmači**. Znana je po odličnih esejih v *Novi reviji* ter svojih drznih posegih v žgoče teme današnjih dni v dnevnem tisku. Zora Tavčar jo je poiskala kar v zdravilišču v Laškem, kjer so jima za pogovor ljubeznivo odstopili Biedermaierski salon, kjer so nastale tudi fotografije.

Vi ste prva predstavnica sedme sile, ki jo intervjuvam, ker Vas imam za najizzivalnejšo pero v slovenski publicistiki; seveda ne v škandalističnem, marveč v pozitivnem, etičnem smislu. Če je Spomenka imenovana slovenska Antigona, bi morda Vam pristajal vzdevek »slovenska Ivana Orleanska«. Odkod Vaša etična zavzetost, ki skoraj nima konkurenta pri nobenem moškem časnikarskem peresu? Upali ste si na primer demolirati nekatere malike in jih spraviti na mesto, kamor realno spadajo, kakor na primer dr. Jožeta Potrča in Franceta Bevka. Kdaj se je začela vaša avtonomna, »neuvrščena« pot? Ali je kakšno konkretno doživetje vzbudilo Vaš moralni revolt ali je zadaj vpliv kake osebnosti, knjige ali pa atmosfere okoli *Nove revije*?

Če bi poskušala generalno odgovoriti na to vprašanje, potem bi morala začeti pri svojem **Prvotnem besedilu življenja**, a to bi bila predolga ekspozicija. Dalo pa bi se reči, da sem bila že kot otrok v nekaterih nastavkih za stopnjo bolj odrezava in jezikava, kot bi bilo kdaj potrebno; da sem kdaj postavljala vprašanja ob takrat samoumevnih stvareh ali ko bi bilo bolje molčati. Potem sem zrasla v nekoliko uporniško študentko; študirati sem namreč začela v letu, ki mu danes rečemo »vroče leto 1964« (vsaj v Ljubljani). Med študenti je takrat začelo vreti, močno se je to odražalo v listu **Tribuna**, potem se je to dogajanje povežalo z ukinitvijo **Perspektiv**, s prepovedjo Rožančeve **Tople grede** in aretacijo Jožeta Pučnika in Tomaža Šalamuna. Takrat še nisem pisala, sem pa opazovala svet, boleče doživljala njegovo represivno naravo in razmišljala o marsičem, kar bi bilo končno treba povedati in napisati. Verjetno je imelo name izjemno pomemben vpliv to, da sem dobila v branje in nato v prevajanje Georgea Orwella roman **1984**. Ta šola je bila zelo pomembna v najrazličnejših ozirih. Prvič je šlo za delo, ki je izjemno inteligentno in precizno formuliralo naravo sveta, v katerem pravzaprav živim. To je sicer naredilo v romaneskni obliki, ki pa je bila vendar zlahka razpoznavna. Prvič sem se srečala s tekstom, ki je lucidno artikuliral totalitarni sistem. Orwell je torej namesto mene poiskal ustrezne besede, ki bi jih jaz sicer zaman ali dlje iskala, zato sem s toliko večjo zagnanostjo poiskala za njegove angleške izraze slovenske. Ob prevajanju te knjige sem bila tudi prvič primorana na disciplinirano in natančno intelektualno delo. Takrat se mi je zdela izjemna »kunšt«, misliti in tipkati hkrati, zato sem ves ta roman najprej napi-

Alenka Puhar

sala na roko (to je bil naravnost osupljiv kup papirja). Šele kot novinarka sem se naučila misliti in tipkati hkrati.

Vaša dejavnost in Vaša civilna zavzetost se izražata na več ravneh: kot časnikarka stojite na okopih za stvar idejne in politične svobode; kot esejistka ste se angažirali v zahtevni, »ledolomilski« *Novi reviji*; kot pisateljica ste se s strokovno temeljitostjo poglobili v zgodovino otroštva na Slovenskem; kot državljanka ste bili vidna bojovnica za človeške pravice v zadnji fazi komunističnega režima; in kot Slovenka ste globoko ukore-

Akcija 10.000 lir za kulturo

Kmalu bosta minili dve leti, odkar smo sprožili AKCIJO 10.000 lir za kulturo. 10. januarja 1989 smo imeli informativni sestanek, na katerem smo izvolili odbor pobudnikov, ki je sklenil z akcijo nadaljevati in jo razširiti. Akcija je v teh dveh letih že dala svoje sadove. Prepričani pa smo, da so možnosti samofinansiranja še veliko bolj široke, kakor se je izkazalo do sedaj.

10.000 lir

Danes smo Vaše solidarnosti in pomoči še posebno potrebni. Odločili smo se namreč za nakup še enega stanovanja v hiši v ul. Donizetti 3, kjer je že sedež tržaškega pododpora SSO, Slovenske prosvete, Zveze cerkvenih pevskih zborov, Slovenskega ljudskega gibanja, Slovenskega kulturnega kluba, Knjižnice Dušana Černeteta, Mladike, Tržaškega mešanega zbora in drugih društev. Razpoložljivi prostori so postali kar premajhni, zato naj bi uradi in knjižnica dobili v zgornjem nadstropju lepše primernejše prostore. Zadruga, lastnica omenjenih prostorov, mora za nakup novega stanovanja v najkrajšem času poravnati visok dolg.

10.000 lir

50.000

100.000

Omenjene kulturne ustanove lahko v tem trenutku računajo samo na Vašo velikodušnost.

Pri akciji lahko sodelujemo na različne načine:

- mesečno vsoto 10.000 lir ali več lahko nakažemo na tekoči račun št. 2520 pri HRANILNICI IN POSOJILNICI NA OPĆINAH, naslovljen na Društvo slovenskih izobražencev;
- ali pa na poštni tekoči račun 14470348 na ime MLADIKA - TRST.

V obeh primerih je treba navesti razlog vplačila in vpisati geslo »Akcija 10.000«.

Podpore, tudi enkratne višje zneske, je možno vložiti tudi osebno, v prostorih Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3, vsak dan med 9. in 12. uro.

ninjeni v slovensko usodnost. — Vse to ni moglo nastati čez noč, to je sad dolgega dozorevanja. Povejte nam kaj o svoji družini, mladosti, šolanju.

Zaradi moje knjige, posvečene zgodovini otroštva, pogosto sprašujejo, kako »strahovito« je bilo moje otroštvo. To otroštvo seveda ni niti približno primerljivo s tistim, ki sem ga opisovala v knjigi. Moje se je začelo na koncu vojne in je potekalo brez posebnih travm in dramatičnih dogodkov, zgolj s tistimi drobnimi bridkostmi, ki so pač sestavina vsakega otroštva. Bilo je to zelo običajno, vsakdanje odraščanje v krogu relativno velike družine; ta je štela mojo mamo in očima, ki sta vsak zase pripeljala v zakon enega otroka od prej, nato pa sta družno imela še tri. Zraven je sodila še gospodinjska pomočnica. Živahno, polno dogajanja, nikoli posebnega miru, pisano in zanimivo. Potem sem hodila v običajne šole in bila dobra učenka. Naučila sem se vsega, kar se vestni šolarki spodobi, tudi klavirja, tja do osem let latinščine na ljubljanski klasični gimnaziji.

Nikdar v življenju me niso topli. Nekateri bralci moje knjige o otroštvu trdijo, da jo je lahko napisal samo nekdo, ki ga v otroštvu niso pretepal in je imel bistveno boljšo vzgojo, medtem ko drugi trdijo, da se iz knjige natančno vidi, da me niso topli in da je to velika škoda. Sicer pa je to bila relativno tipična družina dveh intelektualcev. V času mojega otroštva je bilo to skromno, revno življenje, vendar hkrati življenje, kjer je bilo popolnoma jasno, kje in kakšne so prioritete.

Moja mama je bila pedagoginja in je večino časa prebila v Vzgojni posvetovalnici, medtem ko je bil moj oče pravnik, ki pa zaradi političnih razlogov ni hotel imeti nobenega opravka s pravom, ampak je bil novinar, večino časa zunanjepolitični komentator na radiu (Egon Tomc). Moj pravi oče je namreč slikar France Mihelič. Od bratov in sester, ki so vsi študirani, je najbolj javno aktiven Gregor Tomc, sociolog in sodelavec Naših razgledov ter pisec nekaj knjig (in besedil za ansamble!).

V knjigi Vaše mame Helene Puhar *Ali smo starši res odpovedali* sem pretresena prebrala pismo, ki Vam ga je, umirajoča za rakom, pisala, ko ste bili študijsko v Ameriki. Presunila me je človeška žlahtnost te izredne ženske, še posebej pa njena sončna vedrina tik pred smrtjo, katera je grozljiva celo za vernega, ki verjame v nesmrtnost, kaj šele za človeka, ki mu verjeti ni dano. Odkod je jemala to svojo vedrino? Ali ni imela težkega življenja? (Kocbek jo omenja v *Listini* kot partizanko). Vse kaže, da je — kot mnogi drugi s Kocbekom vred — verjela v »novi svet«. — V že omenjeni knjigi sem brala, da je kot študentka pred vojno simpatizirala s skupino okoli *Dejanja*, kamor da jo je usmeril dr. Anton Trstenjak. Je potem prešla v marksizem ali ne?

V zvezi s svojo mamo moram najprej povedati nekaj bridkega in to je, da je umrla toliko mlada, da je jaz nisem utegnila vprašati cele vrste stvari, zato na tako vprašanje izredno težko odgovorjam. Bolj lahko ugibam. Ko je umrla, sem jaz imela 23 let in večino tega časa sem porabila za to, da bi razmišljala o sebi in da bi — kot večina adolescentov — zelo egocentrično videla v sebi središče sveta. Večino tega časa sem v svoji mami videla pač samo svojo mamo in ne osebe zase. In ravno ko sem približno dozorela in bi v njej lahko začela gledati samostojnega človeka, je umrla in te možnosti pač ni več bilo.

Kaj mi je sicer znanega o njenem življenju? Študirala je na učiteljskišči v Mariboru, tam je prišla pod vpliv skupine, ki je ustvarjala **Dejanje** (zlasti Kocbeka); profesor Trstenjak, ki je bil profesor na učiteljskišči, je pri tem odigral pomembno vlogo. Vem še, da je v partizane odšla — kot večina — iz patriotizma in moralnega revolta nad okupacijo in nasiljem. Iz nekaterih odlomkov v Kocbekovi **Listini** je razvidno, da je sodila med tiste krščanske socialiste, ki so zelo boleče dojemali ekscese komunistov. Vem tudi, da je nekaj let po vojni vstopila v KP; koliko je bilo tu pravega prepričanja in koliko želje po izogibanju hudim konfliktom, bi težko presodila. Kolikor vem, je bila vse življenje daleč od dogmatične, zadrte, ideološko rigidne osebe. Nasprotno, večina ljudi se je spominja zaradi njene izrazito človeške topline in razumevajoče tolerance. Še danes se mi dogaja, da mi različni ljudje, ki jih sploh ne poznam, pripovedujejo, da so jo ohranili v lepem spominu, ker jim je pomagala v kaki stiski. (Tudi na zunaj sem ji namreč zelo podobna). Odkod toplina? Zaupala je v človeško dobroto in v to, da je v svetu neki humanizem, ki prej ali slej uravnava različne ekscese in vzpostavi ravnovesje med dobrim in zlim.

Študirali ste primerjalno književnost in angleščino. Kakšne spomine imate na študijska leta, na profesorje, sošolce, na ozračje v tistih letih?

Med vplivi in vtisi je jasno treba omeniti profesorja Dušana Pirjevca, ki je bil takrat centralna osebnost literarnih ved in je imel izjemen vpliv na vse, ki smo v tistem desetletju prišli na filozofsko fakulteto. Profesor Pirjavec je vnesel izrazit miselni prepričljivost v relativno postane pozitivistične vode. Njegova predavanja so bila zmeraj izredno organizirana in disciplinirana, pa vendar so dajala vtis avanture. Zmeraj so se končavala odprto, z novimi vprašanji. Nikdar se ni pretvarjal, da so stvari jasne, zmeraj znova jih je odpiral in to je dajalo izrazito intelektualno spodbudo. In to, naj je govoril o francoskem romanu ali o vprašanju naroda ali o poeziji, o Tainu, fenomenologiji in Heideggerju, skratka, namesto nekega zaključenega sveta je profesor Pirjavec zmeraj znova dal vedeti, da so za prvimi hribi nova obzorja in da ti razgledi tečejo naprej in naprej.

Res pa je seveda, da je bil profesor Pirjavec za vse nas zelo vpliven tudi v smislu civilnega poguma in aktivizma. Cela vrsta ljudi, ki danes sodijo v uredništvo **Nove revije** in v skupine, ki so odločilno prispevale k upornemu ozračju zadnjih deset let, sodi med njegove učence.

Vtis imam, da so Vas mnogo bolj kot Vaše študijske discipline pozneje pritegnile sociologija, psihologija, pedagogika, še posebej pa zgodovina in najnovejša veda, psihozgodovina oziroma psihogeneza. Kako je prišlo do te Vaše preusmeritve?

Priznam, da se mi je od nekdaj zdelo, da je ukvarjanje zgolj z literaturo nekoliko pretirano omejujoče početje in da je podobno parazitstvu (eni ustvarjajo, drugi raziskujejo že ustvarjeno). Ves čas sem iskala informacije na vseh mogočih drugih področjih. In če bi morala omeniti kakšen pomemben vpliv, bi bila to knjiga **Beg od svobode**... Drugi mož, ki je name izjemno vplival s svojimi deli (ki jih izrazito občudujem), je Bruno Bettelheim. Za tretji stimulans pa je poskrbel moj brat Grega, ki mi je prinesel **The History of Childhood**, in to sem prebrala petkrat ter končno vedela, kaj bi v življenju rada počejala. Potem sem začela

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da je ob veliki stavki smetarjev v Ljubljani prišlo na dan, da je direktor smetarske ustanove dobival 34.000 din mesečne plače, predsednik slovenske vlade Lojze Peterle pa 22.000...
- da je bilo v nekaj tednih prodanih 3.000 izvodov knjige bivšega partizana in miličnika ter danes katoliškega diakona Franceta Špeliča, ki jo je konec poletja izdala celjska Mohorjeva družba...
- da kulturna Francija in z njo kulturna Evropa letos praznuje dvestoletnico rojstva egiptologa Champolliona in pesnika Lamartina...
- da so predstavniki DEMOSA predlagali občini Črnomelj v Beli krajini, naj odvzame častno občanstvo, ki ga je nekoč podelila nekdanjemu šefu krvave OZNE Ivanu Mačku - Matiji...
- da je dan pred velikim spominskim slavljem v Teharjah pri Celju, kjer je bilo veliko morišče vrnjenih domobrancev, sredi noči neznanec telefoniral celjski opatiji, da je na slavnostnem prostoru nastavljena bomba (a prostor so že tri dni prej čuvali)...
- da se bodo mesečni shodi pri cerkvi na Kureščku (prvi četrtek, petek in sobota v mesecu) pozimi odvijali v cerkvi na Igu pri Ljubljani...
- da je 95 letni Josip Vidmar ob obisku nekaterih članov predsedstva, ki so hoteli počastiti njegov jubilej, izjavil, da sedanja demokratična revolucija poteka »dostojno« (gotovo dostojneje kot njegova...)...
- da Franc Letonja, župnik slovenske fare sv. Vladimira v Montrealu v Kanadi, pripravlja trojezično (slovensko-angleško-francosko) knjigo o tej župniji...
- da je bil profesor Franc Veber, največji slovenski filozof, takoj po vojni v nevarnosti, da ga Udba likvidira...
- da je časnikarka Alenka Puhar, gostja pričujoče **MLADIKE**, z ostrim, a pravičnim člankom v ljubljanskem **DELU** razpršila nekaj malikovalskega sija, ki ga je komunistični režim nadel zaslužnemu pisatelju, a šibkemu človeku Francetu Bevku...

la brati s svežim pogledom, sprva samo zato, da vidim, kaj od tega bi se našlo za slovensko preteklost. Potem sem začela razmišljati, da bi tudi jaz začela pisati kaj takega. Odločila sem se, da to storim, naj stane, kar hoče. Priznati moram, da je bil poleg tega pozitivnega motiva pomemben tudi negativen, in sicer tisto brezupno zamočvirjeno življenje, v katerem sem bila prisiljena živeti; sedemdeseta leta, ki jim danes rečemo svinčena, so bila pravzaprav najbolj podobna nekakšnemu zagatnemu močvirju, ki se je utapljalo v praznih kardeljevskih tozdiranjih in podobnih izmišljotinah, ob katerih mi je včasih postajalo fizično slabo. Samo predstavljajte si to (govorim o svojem novinarskem življenju), da mora človek dan za dnevno sedati za pisalni stroj in pisati »na sestanku so sklenili, da morajo samoupravne skupnosti strniti sile« in podobne bebasti.

Eden mojih v tem družbenem in političnem smislu preloženih tekstov je bil prav zato posvečen jeziku in avtentičnosti, kjer sem se za tisti čas neusmiljeno ponorčevala iz tega samoupravljaljskega žargona. (Esej iz l. 1981 **Odgovornost za ubeseditev žive stvarnosti** je izšel v NR). Da se vrnem k svoji knjigi: tri leta sem sedela in brskala po starih knjigah (ob službi, delno s polovičnim delovnim časom).

Kje vse ste bili doslej zaposleni? Svojo miselno samostojnost ste morali tudi odplačevati. Kako? Ob sojenju Četverici sta s Spomenko poskušali izsiliti sprejem pri komandantu kot zastopnici Odbora za zaščito človekovih pravic. Prav tako sta s Spomenko dežurali ob aferi s Teritorialno obrambo v kritični noči in pos-

kušali organizirati prve demonstracije. Da ne govorim o Vaših časopisnih izzivih.

Kar se služb tiče, je takole: sprva revija **Tovariš**, kamor me je povabil blagi in meni naklonjen Milan Šega. V treh letih je bila revija ukinjena. Od tam sem odšla na **Delo**; za približno eno leto kot odgovorna urednica k **Jani**, kjer pa sem kmalu ugotovila, da me »Frauenliteratur« prav nič ne zanima, in sem odšla v notranjepolitično redakcijo dnevnika **Delo**, od tam pa v njegovo Sobotno prilogo. (Urejala sem jo eno leto, moram reči, v veselje mnogih bralcev in jezo svojih šefov, ki so uporabili prvo priložnost, da so me poslali čez prag). Potem sem odšla na revijo **Teleks**, kjer se je ponovilo približno isto, tudi tam sem delovala v precejšnje veselje mnogih bralcev in hkrati v izrazito jezo odgovornih tovarišev, ki so sedeli tudi v CK. Zaradi vrste tekstov, ki bi jih danes komaj kdo opazil, takrat pa so imeli izjemen odmev, so mogočniki pometli z vso ekipo **Teleksa**. Jaz sem bila predstavljena tako rekoč kazensko v kulturno redakcijo dnevnika **Delo**, kjer naj bi se ukvarjala z znanostjo. Bilo je Orwellovo leto, jaz pa sem morala pisati o uvajanju robotov. — Takrat sem sklenila s sabo dogovor, ki se ga bolj ali manj držim še danes, da je služba pač služba in je cesarju treba dati, kar je cesarjevega, da pa je vsak pretiran angažma odveč; oziroma da kaže biti angažiran samo v izbranih trenutkih in na izbranih temah. Toliko, da sam sebi in publiku pokažeš, kaj zmoreš, kadar gre zares. Vse drugo je pač skrbno, a vendarle rutinsko delo. Zato pa sem se toliko bolj angažirala v **Novi reviji**, kjer se je v tistem času zbral poseben krog ljudi. Ti so v sebi združevali intelektualno potenco in aktivističen nabož in prav zaradi tega smo z združenimi močmi bistveno pripomogli k podobi osemdesetih let.

Kot časnikarka ste srečali mnoge ljudi iz nomenklature. Ste imeli vtis, da je bila v njih resnična komunistična vera? Kako si razlagate, da danes vsi — Maček, Ribičič, Popit, Krajgher, Šentjurčeva, Tomšičeva, Vipotnik, Šetinc, Hafner itd. — molčijo kot mumije? Kaj pa Vi, ste kdaj verjeli v marksistično utopijo? Ali je po Vašem komunizem propadel prvenstveno zaradi ekonomskih razlogov?

Nisem jih srečevala pogosto, še manj intervjuvala, moram pa tudi reči, da v tistih intervjujih, ki so jih bili ti ljudje voljni dajati, na takšna vprašanja niso hoteli odgovarjati. O njihovi veri si ne upam špekulirati. Ne vem, kdaj je ta vera bila in kdaj je začela popuščati in tudi ne, kakšna je danes. Mogoče je danes v njih živ le še strah, da bi jim stara leta minila popolnoma drugače, kot so upali. Zanimivo je, da danes v to njihovo vero novinarji sploh ne drežajo. V socializmu se tak tip novinarja sploh ni razvil! Socializmu ni nič bolj tuje kot kakšna Orianna Fallaci, ki dobesedno »mesari« z vprašanji, zato se bojim, da tovrstnih odgovorov še zlepa ne bo.

Vem, da boste mislili, da sem nora, a če povem po pravici, se odgovor glasi takole: mislim, da je komunizem družbena forma, ki so si jo izmislili trpinčeni otroci: drugače rečeno, komunizem je bil ustvarjen kot odziv na globoke travme izjemno velikega števila otrok in mladih ljudi. Zato je v vzhodni Evropi (z izjemo Sovjetske zveze) poskrbela predvsem druga svetovna vojna. Moralo je zrasti nekaj generacij ljudi, ki jim je relativno manj kruto otroštvo omogočilo večje samospoštovanje, večjo toleranco, naklonjenost

do ljudi, pa manjšo potrebo po trpinčenju drugih in sebe in manj rigidne medsebojne odnose. Komunizem — tako kot drugi totalitarni sistemi — je samo v javno družbeno sfero transportirana travmatična izkušnja otroka. Če se Vam zdijo te besede pretirane, poskusite prebrati kakšno študijo o sindromu trpinčenega otroka. Med tistim, ki ima oblast, in onim, ki je od nje odvisen, so vzpostavljena v zasebnih in javnih sferah enaka razmerja, in to tudi v osupljivih detaljih.

Zakaj je komunizem propadel? Ker se je v vsej vzhodni Evropi znašlo na javni sceni dovolj veliko ljudi, ki v otroštvu niso bili trpinčeni in zato kot odrasli ljudje v javnem življenju niso bili pripravljeni prenašati trpinčenja, poniževanja, podcenjevanja in podobnih atentatov na osebno svobodo in integriteto.

Izpisala sem si mnogo zanimivih in ostrih misli iz Vaših letošnjih objav. Preseneča me širina Vaših zanimanj: letos ste pisali na primer o svobodnem pretoku knjig, o socialistični nomenklaturi in razimenovanju krajev, izrisali ste izjemen antiportret Spomenke Hribar in skicirali duhovit avtoportret Slovenije. Ste na konici publicističnega izziva! Katera od časnikarskih zvrsti in katera tematika Vam najbolj leži? Ali se ne bi Vi poskusili z vrsto intervjujev s predstavniki pokojne oblastvene garniture? To bi bila poslastica!

Kar se tiče intervjujev, Vam lahko povem, da jih nikdar v življenju nisem z veseljem delala, v zadnjem času pa se jih skoraj dosledno oteparam. Zmeraj bolj me namreč zani-

majo lastne misli. Kadar pa intervjuvam ljudi, imam občutek, da jim samo posojam svojo večino. — Od novinarskih zvrsti imam rada komentarje in tiste članke, kjer lahko neko abstraktno misel ali intelektualni konstrukt dopolnim z reportažnimi elementi. Kadar k temu pridruжим še izrazito aktualno in drzno snov, se mi včasih posreči napisati tudi esej, ob katerem me potem bližnji in daljni znanci trepljajo po ramenih.

Ob Vaši zajetni knjigi *Prvotno besedilo življenja se človek pokloni Vaši erudiciji (cele strani same bibliografije) in Vašemu humanizmu, a se hkrati vpraša, ali ne precenjujete vpliva vzgoje in šole. Ali ni človek programiran že pri spočetju, fiziološko in psihično? Vzgoja, dednost, družba imajo sicer pomemben vpliv, a šole na dani podlagi. Ali ne vpliva neprimerno bolj od šole današnje okolje, v katerega je mladi človek vraščen skoraj ves svoj čas? Ni morda v tem nekaj rousseaujevstva, češ, otrok se rodi dober, pokvari pa ga družba?*

Treba je povedati, da s tem, da moja knjiga ne obravnava nekaterih vplivov, še ni rečeno, da ti vplivi niso važni. Na 500 straneh sem pač skušala povedati čim več, a seveda ne vsega. Tako nasploh bi lahko rekla, da sem prepričana, da bo trditve psihozgodovinarjev bodoče raziskovanje samo še potrdilo, ne pa ovrglo. Se lahko zmeniva za isto vprašanje čez trideset let? Podobnih pomislekov, kot ste jih izrekli vi, so deležni čisto vsi, ki se ukvarjajo s podobnimi raziskavami, med drugim znamenita Ellis Miller, psihoanalitičarka iz Švice.

Vaša knjiga je silno negativna glede na odnos družine, šole in družbe do otroka v prejšnjem stoletju — v primeri z našim. Kako si pa razlagate, da je literatura prejšnjega stoletja manj tesnobna od literature tega stoletja? (Tolstoj, francoski realizem, celo Dostojevski so manj tesnobni kot je Kafka, kaj šele Beckett).

Takole si to razlagam: potrebna je izjemna mera občutljivosti za dojemanje problema, kombinirana z izjemno mero poguma, da se problem prizna, šele iz tega se potem ustvari možnost, da se tesnobni svet opisuje, da se za tesnobo poiščejo izrazi. Mogoče bi Vam to osvetlila z izrekom, ki ga zelo cenim: »Svet je prepoln mitov, ki se ne upajo izreči svojega imena.« Kafka je v nasprotju s Tolstojem imel dovolj poguma, da je izrekel stvari, o katerih je Tolstoj še molčal. To ne pomeni, da jih v Tolstojevem svetu ni bilo. Mogoče jih ni bilo, mogoče pa tudi, da so bile, a so morale ostati neopažene. Vaš vtis pa je seveda dočela pravilen. Sodobna literatura dejansko daje vtis, da so strahote otroštva oziroma zasebnosti v 20. stoletju neprimerno večje kot nekoč.

Iz Vaše knjige izhaja, da gledate na katoliško vzgojo (tudi danes?) v ključu represivnosti. Toda krščanstvo si ne dela iluzij o človeku, kakor si jih je na primer delal marksizem. Za krščanstvo se človek rodi obremenjen, nagnjen k slabemu. To je realizem krščanstva. Tega tudi zadnji zgodovinski dogodki ne zanikajo, tja do pojavov rasistične ali šovinistične obsedenosti od Balkana do Mezopotamije. — V Trstu, kjer imamo že 45 let tako imenovano šolo v svobodi oziroma pluralistično šolo, je verouk eden od neobveznih šolskih predmetov. Med profesorji smo imeli ves ideološki lok od zavednih komunistov do prepričanih katoličanov, ki so seve-

da v razredu svobodno izražali svoj nazor. Rezultat te vzgoje je, da so tudi generacije, ki so izšle iz naših šol, ideološko pisane. To se pravi, da jih prisotnost verouka ipd. ni ovirala pri lastni ideološki orientaciji. Se Vam ne zdi, da je ta panika pred krščanstvom ozkosrčna in provincialna? Končno katoliške diktature danes na svetu ni, so pa še marksistične, kakor je pred kratkim poudaril neki govornik.

V zvezi s tem moram povedati, da govorim v knjigi samo o katoliški vzgoji v 19. stoletju, ki so jo mladi ljudje povéčini doživljali predvsem kot represivno. V tem smislu sem se prepustila njihovim sodbam, med njimi so tudi zelo razgledani katoliški izobraženci, na katerih sodbo, se mi je zdelo, se kaže zanesti, npr. Izidor Cankar, Janko Mlakar, Tržičanka Ivanka Klemenčič. Kasnejšega razvoja katoliške pedagogike pač nisem spremljala in bi o njej težko kaj tehtnega rekla. Mimogrede moram reči, da mi je izrazilo simpatično, da so opustili tisto simbolično birmansko klobuto. Drobnó, a pomembno dejanje. Popolnoma pa se strinjam z vami, da je današnji strah pred zadrtim katolicizmom pretiran in odveč: verjetno res ne upošteva stotih let, ki so potekla od Mahničevih časov. Možno je, da silovitih premikov, ki jih je doživela Cerkev v zadnji polovici stoletja, Slovenci, ki niso verni, sploh ne poznajo, ker se informacije o tem pač niso širile.

Med kristjani prevladuje vtis, da Vaša intelektualna generacija kaže površno in omalovažuje poznavanje

krščanstva, kar vsekakor ni uglašeno z evropsko idejno uro, kjer krščanstvo ohranja svojo izredno intelektualno in moralno privlačnost in ugled. Tudi evropski filozofi kažejo veliko spoštovanja do krščanstva in do vere (Kolakovski, Lévinas, celo pravkar umrli marksist Althusser). Od astronomov in fizikov do pisateljev in politikov najdemo danes v svetu ljudi, ki s spoštovanjem gledajo na krščanstvo, v kolikor niso sploh njegovi privrženci. Kar pa se tiče vitalnosti krščanstva, ni mogoče zanikati, da so pri sesipanju komunizma na vzhodu prvi kamen v plaz s sprožili kristjani na Poljskem. Imate kak govor o tem trditvam?

Ne, nimam. Ponavljam tisto, kar sem omenila prej, pri nas je bilo do tovrstnih informacij izredno težko priti. Informacije pa spet spodbujajo zanimanje. V Ljubljani na primer še danes ni knjigarne, ki bi načrtno zbirala literaturo, katera okvirno sodi k verski tematiki v raznih jezikih in v slovenščini. V ljubljanskih knjižnicah je tako rekoč nemoogoče dobiti življenjepise svetnikov ali dela iz zgodovine Cerkev, kaj šele poljudne ali študijske obravnave te snovi.

Kako se počutite v današnjem slovenskem novinarskem ambientu, med prenovitelji, obnovitelji, kameleoni in ubiralci novih poti?

Na splošno se v Sloveniji po volitvah, jasno, počutim zelo dobro. Navsezadnje je to zdaj svet brez strahu, sproščen in odkrit, čeprav mu grozijo hudi pretresi, v glavnem z jugovzhoda. Med novinarji se počutim tako, kot vseh zadnjih deset let: ne prav doma in ne prav dobro. Pišem novo knjigo.

O čem?

Pri **Novi reviji** smo se zmenili, da moram nujno razširiti eseje, ki je izšel v 95. številki, to je, **Slovenski avtoportret**. Moji prijatelji so mnenja, da ta snov zasluži dodatno temeljito obravnavo, dovolj obsežno, da bo šla med platnice knjige. Tako torej spet brskam stare papirje, berem besede in slike in opravljam fantazijsko analizo našega samozavedanja.

Imate kakšne konjičke, s katerimi se rešujete iz svojega časnikarskega »drila«?

Ne, nobenih posebnih konjičkov nimam. Sem samo zmerno spodobna gospodinja, zmerno dobra mama svoje doraščajoče hčere. Ko bi imela bistveno več denarja, kot ga imam, bi precej več potovala. Od sveta, ki sem ga spoznala doslej, sem zadosti videla samo Anglijo, kjer sem preživela skoraj leto dni. Za kratek čas pa sem videla celo tako eksotične dežele kot so Kitajska ali Mehika, ter seveda Ameriko. (Na lastne stroške.) Takoj bi šla na Irsko, kjer sem že bila — in me je očarala. Zares pa grem čez mesec dni v Washington, žal le za kratek čas. (Fundacija **Ženske v medijih** me je povabila in govorile bomo o 90. letih).

Ste glede prihodnosti Slovenije in sveta optimistka?

Sem. Domnevam, da se utegne kakšen vojaški konflikt sprožiti kje na islamskem teritoriju. Evropa pa se bo relativno pametno obnašala in dovolj strpno poravnava svoje konflikte. Slovenija se bo s težkim srcem odpovedala svojim iluzijam o bratskih vezeh in poskušala stati na lastnih nogah, čeprav jo je tega danes zelo strah. Mislim, da nam drugega ne bo preostalo. Prognostika, to je nahvaležen posel.

Berta Golob

Jaz

Pripadam k laznini Zemlje.
Plazim se po prstenih tleh,
da ostaja za menoj skrivenčena sled.
V slutnji Neznanega
lezem plaho navzgor,
pa spet zdrknem med golo kamenje.
Ponavljam pot svojih prednikov
že milijone let.

Tako dolgo me teži izvirni greh.

Duša je ustvarjena za dotik neba,
vsanjana je v meni po večnem Dihu.
Čakam na poveljanje.

Teža predpotopnih živali me hromi,
zavrijska teža telesa.
Možgani so še tîpi,
ne doumem Stvarjenja.

Prošnja

Daj, da srečam Judeža.
Ne zaradi Lončarjeve njive
in srebrnikov.
Ni mi za kupčije. Ni mi mar
tempeljska zakladnica.
Iščem ga zaradi izdajstva;
čedalje bolj mi je blizu.
Prodal Te je s poljubom
in prav zaradi tega gre.

Saj jaz ne izdajam nič drugače.

Med nama, Gospod, ni pravega zaupanja.
Čutim, da mi ne verjameš vsega
in meni bi bilo kdaj veliko ljubše,
da me ne bi motril z usmiljenjem.
NEKDO MED VAMI ME BO IZDAL.
Daj, da srečam Judeža,
ali pa me popelji mimo usodnega drevesa,
ki mi odšepeta pomen strašne smrti.

Daj mi čas za spoznanje.

Kaplja vsezavesti

Padam v ocean,
drobna kaplja,
spojim se z njim,
nič več sama.

Zdaj sva Eno.

Skozme se pretakajo vodovja,
skozi drobno kapljo vsezavesti.

Neopazno se dvignem v hlap,
upornica.

Kljubujem svoji zibelki
in hočem biti več kot eno v Enem.
Okušam sladko slo gospodovalnosti.

Nekdo zunaj mene v božanskem zanosu
ustvarja.

Šesti dan postanem človek.

Kje daleč je še odrešenje.

Skrbi Miloša Budina

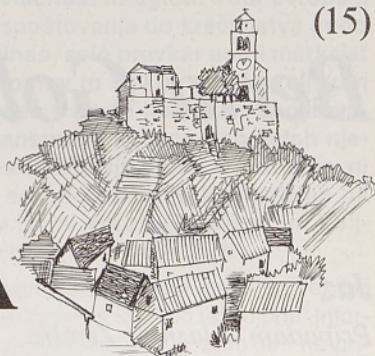
Zgoniški župan in deželni svetovalec PCI Miloš Budin se boji, da bodo v prihodnosti odnosi med matico in zamejstvom temeljili na privilegirano nelevičarske komponente slovenske manjšine v Italiji. To je praktično bistvo vsebine njegovega članka, objavljenega v 19. številki tržaškega »Dela« 3. novembra letos. Gre sicer za znano teorijo o »enakopravnih odnosih«, ki jo v najrazličnejših oblikah zasledimo v izjavah raznih predstavnikov SKGZ, PSI, PCI, v člankih »Primorskega dnevnika« itd. in je zato ne bomo posebej omenjali. Vsekakor bomo analizirali odlomek iz članka, ki se tiče nekega intervjuja z ministrom Dularjem o teh odnosih. Odlomek se glasi:

»Prav tako so ministrove trditve, da je SSK med Slovenci sploh katalizator, da so druge stranke za Slovence nekoliko odvisne od nje, da Slovenske komisije v drugih strankah niso absolutno avtonomne itd. vredne jasno negativne ocene. Gre namreč za strogo politična stališča, ki med drugim spominjajo na čase iz preteklosti, ko so pri nas nekateri merili stopnjo slovenstva posameznikov po njihovi strankarsko ideološki pripadnosti...«

Ob teh trditvah bi Milošu Budinu postavili dvoje vprašanj:

1) Kje vidi on avtonomijo slovenskih komisij v italijanskih strankah? Mogoče pri PSI, ki koketira z Listo za Trst? Radi bi vedeli tudi, kakšno stališče so ali bodo zavzeli slovenski komunisti do izjave načelnika komunistične svetovalske skupine v tržaškem občinskem svetu Maurizioa Pessata ob priliki oprostitev prof. Sama Pahorja. Izjava se namreč po našem mnenju odlikuje po skrajni nejasnosti, saj iz nje ni sploh razvidno, na kateri strani Pessato pravzaprav stoji.

2) Budin trdi, da Dularjeva stališča spominjajo na tiste »čase iz preteklosti«, ko se je na slovenstvo gledalo skozi ideološka očala. Ali je tako mislil tudi v tistih »časih iz preteklosti«? Kakšna stališča je zavzel, ko so Borisu Pahorju prepovedovali vstop v matično domovino, ko so na

SPOMINI
MILANA
GUŠTINA

(15)

To je bila visoka črnolaska in je poleg svojega jezika obvladala tudi francoščino in nemščino. Bila je tudi učena, saj nam je med vožnjo veliko povedala o tem, kako je bila Nemčija poražena. Poleg tega nam je tudi pripovedovala, kako se je znašla v Nemčiji. To je bilo predvsem zato, ker je bil njen zaročenec Jud. Njega so prav gotovo poslali v Auschwitz, ona pa je kot prostovoljka delala v tovarni testenin v Dachau. Z našim transportom se je vračala v svoj rojstni kraj.

Ko sem bil pozneje nekajkrat v Padovi, sem tam povprašal po tem dekletu, vendar mi nihče ni vedel povedati nič o njej. Seveda čas hiti in vse se obrača — v pozabo je pač tonila tudi podoba tega dekleta.

Ostali dve sta odhajali domov v Firence in v Mantovo. Tudi njiju je usoda privedla do aretacije in internacije v Nemčijo, kjer sta delali v tovarni BMW v Alahu kot čistilki.

Tudi ti dve dekleti sta morali marsikaj prenesti, marsikatero veliko ponižanje. In ni treba, da vse to podrobneje opisujem, saj je samo po sebi umevno, da smo bili za Nemce le številke, ne pa živa bitja.

Ko smo prispeli v Innsbruck, smo bili že bliže italijanske meje — še nekaj kilometrov in ustavili smo se na Brenerju.

Na mejnem prehodu je bilo veliko Avstrijcev in tudi nekaj Italijanov. Govorili so, da je ta meja le začasna, a je kljub temu do danes ostala na svojem mestu.

Bili smo v dobrih rokah in nas nihče ni povprašal po dokumentih.

Vojaki so nas pozdravljali, ostali stražniki pa so stali ob cesti. Kolona je nato mirno potovala po italijanskih tleh.

Prva naša postaja je bila Verona.

V tem mestu se je kolona kamionov ustavila in smo izstopili. Znašli smo se na velikem dvorišču vojašnice vsak s svojim dokumentom — potrdilom mednarodnega Rdečega križa. S tem potrdilom si lahko šel kamorkoli, veljalo je več kot osebna izkaznica. Na dvorišču so nam dali nekaj hrane in pijače.

To mesto so Italijani imenovali »posto di smistamento«. Od tod so pošiljali ljudi v razne kraje in sploh v vse smeri. Nas, ki smo bili iz Trsta, so pripeljali še do Vidma. Prispeli smo že istega dneva proti večeru. V neki kinodvorani smo prenočili vsi s področja od Vidma do Pule.

Ko sem vstopil v to dvorano, sem takoj zagledal nekega sovaščana — to je bil Janko s priimkom Guštin, kot je moj.

Povedal mi je, da je pobegnil od Angležev in da je tu že več časa. Vprašal me je, če sem kaj lačen. Takoj mi je priskrbel dovolj hrane, ker je poznal kuharje in pa tudi sestre usmiljenke, ki so imele vse v rokah.

Ko sem vse pojedel, mi je rekel, da grem lahko spat. Seveda sem to komaj čakal, saj me je pot tako izmučila, da sem bil bolj potreben spanja kot pa hrane.

Spali smo vsi na slami, le nekaj ogrinjala so nam dali, to pa smo komaj potrebovali, saj je bil junij in je bilo zunaj vroče. To smo pogrnili na slamo, da nas ni tako zbadala.

Spali smo kot ubiti, saj je bila vožnja zelo dolga, da je bil prav gotovo vsak zelo izmučen.

Ko smo naslednjega dne vstali, je bilo sonce že zelo visoko.

Ko smo se umili, smo dobili skodelico kave s koščkom kruha in se nato do devetih sprehajali po dvorišču.

Ob devetih smo pomalicali in bili nato prosti do kosila.

Za kosilo smo dobili vsak svoj krožnik makaronov ali pa juhe, za prikuho pa krompir s špinačo ali drugo zelenjavo, dva kosa kruha ter četrto vina.

Spet smo imeli prosto do večerje.

Zvečer smo pospravili večerjo ter šli spat. To je trajalo nekaj dni.

Seveda smo bili prosti in smo šli, kamor smo hoteli. Jaz sem se večkrat ustavil na križišču pod kažipotom v Trst, da bi tam ustavil kak ameriški kamion in se z njim odpeljal domov. A nihče mi ni hotel ustaviti.

Bil sem prav žalosten, ko sem videl, da se nihče več ne zanima za uboge ujetnike.

Kar pa se mi je pripetilo v Vidmu, je skoraj neverjetno.

Ko sem nekega večera stal pred kinom, se je ob meni ustavil džip. V njem je sedel neki kapetan s svojim dekletom. Povabila sta me in me peljala na komando, kjer so mi ukazali, naj se slečem. Zaman sem vpraševal čemu. Moral sem se sleči in ko so me dobro pregledali, sem se spet oblekel. Odpeljali so me v kavarno, kjer je bil kapetan v dekletovi družbi. Ko so si nekaj rekli, mi je kapetan segel v roko in mi podaril petsto lir ter mi plačal toliko pijače, kolikor sem je hotel. Spet sem vprašal, zakaj vse to.

Odgovorili so mi tako:

»Ker smo vas videli v esesovski uniformi, smo mislili, da ste kak esesovec«.

To pa je bilo popolnoma razumljivo, saj smo vsi ujetniki nosili te uniforme brez kljukastih križev.

Ko pa so vojaki ugotovili, da sem bil v Dachauu, so mi plačevali, kar sem sam hotel. Prej pa so vseeno sumili, čeprav sem jim pokazal potrdilo Rdečega križa — menili so, da je ponarejeno.

Hvala Bogu se je vse lepo zaključilo, sicer bi lahko imel še sitnosti.

Čez nekaj dni je iz Nemčije prispel drugi prijatelj, to je bil sovaščan Ivan Škabar iz Repna. Povedal mi je, da je prišel v Videm po isti poti kot jaz. Vprašal me je, kdaj mislim domov. Odgovoril sem mu, da mogoče že jutri.

»No, pa pojdiva skupaj«, je predlagal.

Dobro!

Istega popoldneva pa so prišle iz Trsta žene in dekleta, nekatere k svojcem, druge po »opravkih«. Vprašal sem jih, kako je v Trstu in zvedel sem, da še vedno teče kri po ulicah. Seveda potem nihče ni več hotel domov.

V resnici pa vse to ni bilo res, izvedeli smo namreč, da je to čista laž in da so ženske malovrednice, celo prostitutke.

Naslednjega dne sem iskal Škabarja, da bi odšla domov, a prijatelja nisem našel. Seveda mi ni preostajalo drugega, kot da čakam kosilo. A tudi pri kosilu ga ni bilo. Tako sem odločil, da grem sam. Ko sem se pripravljaj na odhod, me je vprašal bivši jetnik iz Pirana, če se mi lahko pridruži. Bil sem vesel te družbe in kmalu sva se napotila.

Ko sva prišla na postajo, sem vprašal nekega železničarja, če mora vzeti listek ali ne. Odgovoril je, da bivši ujetniki lahko potujejo brezplačno.

nekaterih slovenskih šolah sestavljali sezname »belih« profesorjev, ko je »Primorski dnevnik« takoj po manifestaciji v Gorici leta 1984 pisal o »zakrknjenih klerikalcih« itd.? Miloša Budina bi lahko tudi vprašali, kako so v zgoniški občini urejeni odnosi med slovenskimi komponentami.

Ne bomo se več ustavljali pri tem. Lahko rečemo samo to, da so taki nepristni in neiskreni nastopi raznih »branilcev enakopravnosti« preprosto rečeno klavni in značilni za stranko, ki si je skupaj s svojo absurdno ideologijo sama sebi skopala grob.

Komu se klanja TV Slovenija?

Jaša Zlobec je v slovenski skupščini izjavil, da se slovenska televizija prav tako klanja današnji oblasti (konkretno Bučarju in Peterletu), kot se je bila v preteklosti klanjala prejšnji, komunistični. Svojo izjavo je Zlobec utemeljil s tem, da so vedno bolj pogoste reportaže o spravnihi slovesnostih, verskih obredih ipd.

Mi bi Jašo Zlobca radi vprašali, ali on programe slovenske televizije sploh gleda, kajti naš (in ne samo naš) vtis o politiki TV Slovenija je precej drugačen: važno je namreč tudi, katere politike in sindikaliste časnikarji intervjuvajo, kako so prispevki pripravljani itd. Kdor redno spremlja programe TV Slovenija se je namreč verjetno že prepričal, da se televizija sploh ne klanja novi oblasti, prej nasprotno.

Strategija napetosti v naših krajih

Afera okoli odkritja tajne strukture, imenovane »Gladio«, ki naj bi v okviru NATO in italijanskih tajnih služb nastopila v primeru napada z vzhoda ali nevarnega napredovanja levičarskih sil — konkretno komunistov —, je dodobra razburila italijansko javnost. Ljudje so se spomnili obdobja »svinčenih let«, zaznamovanih s pokoli (trg Fontana, Italicus, Petovlje, Bologna itd.), raznimi terorističnimi akcijami rdečega in črnega prevratništva, veliko politično nestabilnostjo, energetske krizo...

O vlogi tajnih služb (in torej tudi organizacije »Gladio«) v tej strategiji napetosti je bilo že veliko napisanega in izrečenega. Za nas bi pa bilo zanimivo zvedeti, kolikšno pomembnost so za to strategijo imeli atentati na slovenske šole v Trstu in druge akcije desničarskih (pa tudi levičarskih) skrajnežev v naših krajih v 70-ih letih. Vedeti bi hoteli tudi, v kolikšni meri so bili v te zadeve vpleteni liberalno-nacionalni in prostozidarski krogi, ki so še vedno resnični vladajoči politični razred v Trstu.

Franco Juri

Istrski intelektuallec italijanske narodnosti Franco Juri je postal znan leta 1988, ko se je kot član skupine '88 aktivno udeležil slovenske pomladi. Bil je med drugim tudi gost DSI, njegov brat Aurelio pa je koprski župan.

Franco Juri je že dalj časa uspešen karikaturist ljubljanskega »Dela« in dopisnik tržaškega tednika »Il meridiano«. Vendar, če so njegove karikature na visokem nivoju, so s človeške plati gledano marsikdaj na precej nižji stopnji, predvsem kar se tiče tako delikatnega vprašanja, kot je narodna sprava: kaj pomeni npr. na križ pribita rdeča zvezda ob Dnevu mrtvih? Ali se Juri ne zaveda, da s tem žali spomin na vse tiste Slovence, ki so med zadnjo vojno padli tako na eni kot na drugi strani?

Nič boljšega mnenja nimamo o njegovih člankih v tržaškem »Meridianu«. Iz Jurijevih prispevkov lahko izvemo vznemirjajoče vesti: po vsej Sloveniji napreduje revanšizem, preganjajo funkcionarje prejšnjega režima, Demos se hoče polastiti vseh vzvodov oblasti, mediji s težavo branijo svojo pravkar pridobljeno neodvisnost (sic!) in — ta je najlepša — slovenska nacionalistična vlada želi kratiti pravice italijanski manjšini v Istri! Ali je slednja trditev enaka tistim, ki jih že desetletja ponavljajo tukajšnji protislovenski krogi (fašisti, melonarji in drugi)?

Franco Juriju bi svetovali, naj bo objektivnejši in — če mu Demos in nova slovenska vlada prav zares nista pogodu —, vsaj nekoliko izvirnejši v svojih kritikah, saj so slednje večidel res strašansko primitivne in otročje.

Tako sva tudi storila — stopila sva na vlak.

Čez nekaj časa je vlak odpeljal in se kmalu nato ustavil pred porušnim mostom, od koder smo morali nadaljevati peš. Čez čas sva dospela do soškega mostu. Tu sva naletela na garibaldince, ki so naju vprašali, kam potujeva. Odgovorila sva, da domov, sicer pa da prihajava iz nemškega taborišča.

Vse prav, a hoteli so dokumente. Ko sva jim jih pokazala, so nas povabili na svojo komando, kjer sva se lahko do sitega najedla.

Seveda so poizvedovali, kako je bilo v internaciji in to se je zelo zavleklo, saj so hoteli predvsem podrobnosti — posebno jih je zanimal krematorij.

Razložil sem jim delovanje tega krematorija in napeto so me poslušali ter tu pa tam hoteli še nekatera pojasniti.

To je trajalo kako uro, če ne celo več. Ko se je predavanje končalo, so nama dali še nekaj piva, nato sva se poslovila.

Ko sva prišla čez most, sva spet srečala partizane, tokrat pa naše, slovenske ljudi. Žal pa tudi tu ni šlo gladko. Zanje je bil dokument mednarodnega rdečega križa veliko premalo. Hoteli so nas celo zadržati v karanteni.

Dopovedovala sva jim, da sva opravila karanteno že v Dachauu, a to jim ni hotelo v glavo. Morala sva počakati, da se vrne komandant. Temu so razložili, kdo sva in kaj hočeva. Ta pa je razumel šele po dolgem času, ko sem mu vse podrobneje raztolmačil.

Komandant nama je nato pustil, da sva nadaljevala pot.

Seveda sva morala vso pot peš, saj se nobeno vozilo ni hotelo ustaviti.

Hodila sva prav počasi in vmes sva se pomenkovala ter se od časa do časa ustavila, da bi si odpočila.

Močno sem si želel kozarec vina, a ga ni bilo dobiti za noben denar, le tu pa tam si lahko dobil kaj mleka ali pa kave.

Ko sva dospela do nekega mlina, je pred njim stal kamion, na katerega so natovarjali moko. Vprašal sem šoferja, kam bodo odpeljali, ko bo kamion natovorjen. Odgovoril je, da v Trst. Poprosil sem jih, če bi nas lahko vzeli s seboj. Nekoliko so se obotavljali, a ko sem jim povedal, da prihajava iz Dachaua, so takoj privolili.

Počakala sva še nekaj časa in ko so natovorili kamion, sva sedla na vrh tovara in se tam nekako potuhnili med vreče, ker nam je šofer rekel, da če naju bo kdo videl, bo prišlo do sitnosti.

Vse je šlo gladko in kmalu smo se pripeljali v Devin.

Zelo nas je razveselilo, ko smo zagledali to lepo Jadransko morje, o katerem smo sanjali v taborišču. Kamion je mirno nadaljeval svojo pot in čez čas so se pojavile Barkovlje.

Spet smo zagledali čolne, ki so se zibali na morsk gladini in pa močno svetilnik na levi.

Srce nam je kar poskakovalo in nismo se mogli prečuditi nad tem, kar smo zopet ugledali. Kmalu smo prispeli do Trsta.

Izstopili smo pred železniško postajo, kjer sva hotela šoferju plačati pijačo, a on je odklanjal, pa saj končno pijače nisi dobil za nobeno ceno, ker je ni bilo.

Lepo sva se zahvalila.

V Trstu sem se moral posloviti tudi od prijatelja in ostal sem sam. Želel sem si vina. Povpraševal sem v več gostilnah, a vina niso imeli nikjer. Končno mi je neka oseba povedala, da imajo vino le v partizanski menzi. Aha, to je že dobro.

Vprašal sem ga, kje je ta menza in pokazal mi je proti ulici Ruggero Manna, češ da je tam na vogalu.

(dalje prihodnjič)

(161/A3 na Krasu, 194/B1 pri Boluncu; pri tretji — 194/A1 pri Miljah — je to ime le v kazalu, na karti piše Sv. *Mihel!*). Takšno ime dolguje bližnjemu vrhu tudi edino naselje, pri katerem ga srečamo: *Vrh Sv. Mihaela* pri Sovodnjah ob Soči, it. *S. Michele del Carso* (139/A3). Edini priimek, ki ponavlja latinsko ime, je *Mihael* (ZSSP MB).

Enako zgodaj se pojavlja tudi oblika brez hiata s samim samoglasnikom *-e-* in to prav tako v slovenščini (*Mihél*) kakor v sosednjih romanskih jezikih: v italijanščini *Michèle*, v tergestinščini **Mičél* (izpričano v muglizanščini), v furlanščini *Michêl* (FAGGIN 804).

Slovensko obliko spoznavamo brez težav v izredno številnih primorskih pričah, ki jih KOS navaja od začetka XIV. stoletja (*Michel*, *Michell*) in jih srečamo tudi v tržaških virih: CAP CERE I 1373 *Michel de Vonicho* (M. iz Zvonika), še prej pa v ženski imenski obliki CAP R 1309-1310 *Michela sclava*. Pri ČERNJEJSKEM RKP se pri zapisih s *-ch-* morda že skriva kako furlansko ime, a zapisi s samim *-h-* pokažejo, da imamo vendar opraviti s slovensko imensko obliko: *Fuscha sprosenicha jest ostavila jsin suej michel* (42) — *Michell/Michael* v latinskem tekstu (4 - Fuska s Prosnida... in njen sin Mihel); *Menia Rainicha michella candid scherniza* (54 - Menia rajnika Mihela Kandid iz Karnice in ne iz Černice, kakor je bral Baudouin de Courtenay) = *quondam micaelis candidj* (16), *Mihel & gaspar scernie Bratri* (93 - Mihel in Gašper iz Černejce brata), *Rainich michel zussin sbresia* (96 - rajni Mihel Čusin z Brezja) in še ženska imenska oblika *Michela Rainicha marina szergneu* (46 - Mihela rajnika Marina iz Černejce) = *Michela de terlano* (8).

Ljudska imenska oblika *Mihél* se pojavlja najpogostneje pri imenih naselij z ljudskim svetniškim pridevkom *Šmihel*: pri Pliberku (ATLAS 35/A2, nemško *St. Michael ob Bleiburg*; po karti KOR le *St. Michael*), ob Glini (KOR A10, nemško *St. Michael am Zollfeld*), pri Velikovcu (KOR C13 in B13, oba kraja po nemško *St. Michael*), nad Krko (KOR B11, nemško *St. Michael ob der Gurk*), pri Laškem (112/B3), pri Novi Gorici (140/A2 v kazalu, na karti pa B2!), nekdanja vas, danes novomeško predmestje (171/A2), *Šmihel nad Mozirjem* (62/B3), *Šmihel pod Nanosom* (162/B2), *Šmihel pri Žužemberku* (169/A1); nadalje še v izpeljanih oblikah pri gori *Šmihelovec* v Julijskih Alpah (52/A3) in, v neposredni bližini že omenjenega kraja na Nanosu, še pokrajinsko ime *Šmihelske ponikve* in vodno ime *Šmihelski potok* (162/B2 in B3), na Koroškem nadalje naselje *Šmihelska gora*, nemško *Michaelberg* (KOR A12). KEBER 294 navaja krajevni imeni *Šmihalče* in *Slovenji Šmihel*, ki ju ne najdem ne v ATLASU, ne v KLS, ne v karti KOROŠKA; kje sta ta dva kraja? (Zakaj ne znamo Slovenci pisati krajevnih imen enotno in zgodovinsko pravilno? Sam verjamem prej Kebru kot drugim: a pomagati si ne morem.)

Mihel je priimek (ZSSP LJ, MB, GO, Sežana; TS; tu za fašizma → *Micheli*, PIZZAGALLI 147); a že pri tem zapisu moramo biti pozorni na možnost interference s češkim priimkom *Mihl* (ZSSP Dravograd), *Michl* (ZSSP LJ, MB; v TS za fašizma → *Micheli*, PIZZAGALLI 146); *Mihelj* (ZSSP MB, Gorenjska, LJ, Primorska; TS; tu za fašizma → *Micheli*, PIZZAGALLI 147). Morda spada sem priimek *Mihela* (ZSSP PT). V krajevnem imenoslovju moramo na tem mestu beležiti ime naselja *Mihele* pri Kozini (ATLAS 195/A1) in zaselka *Mihelji* pri vipavskih Brjah (160/B1). Slovensko ime je ohranjeno v nemškem imenu naselja *Micheldorf* pri Šmohorju (ATLAS 24/A1, slov. *Velika vas*).

Iz osnovnega imena *Mihel* izpeljemo celo vrsto drugih imenskih oblik: s patronimičnim formantom *-ec* dobimo priimek *Mihelec* (ZSSP Laško, Slovenj Gradec) in *Mihelc* (Laš-

ko), če nista obe obliki hiperkorektura pogostnejšega priimka *Mihevc*, in ime zaselka v Halozah *Mihelac* (ATLAS 96/B2). Iz njega je z nadaljnjim patronimičnim formantom *-ič* izpeljan najbolj razširjen priimek iz našega hagionima *Mihelčič* (Gorenjska, Dolenjska, Logatec, CE, LJ, MB, Kočevje, Postojna, Tolmin), *Mihelcich* (TS; tu za fašizma → *Micheli*, PIZZAGALLI 147, *Mihelzhich* in *Michelzhich* → *Micheli*, *Michelli*, PIZZAGALLI 146,266; *Michelcic* v Trstu → *Micheli*, PIZZAGALLI 265, *Mihelcic* v Dolini → *Micheli*, v furlanski Villi Slavini → *Micheli*, PIZZAGALLI 171,175, v Trstu še *Michelcich* → *Micheli*, PIZZAGALLI 146).

S patronimičnim formantom *-ič* naravnost iz osnovnega imena dobimo priimek *Mihelič* (ZSSP Gorenjska, Dolenjska, Štajerska, LJ, Primorska), *Mihelic*, *Michelic* in *Michelich* (TS; tu in prvega v Devinu za fašizma → *Micheli*, *Michelini*, PIZZAGALLI 265), nadalje v TS za fašizma *Michelitz*, *Michelitsch* → *Micheli*, *Michelis*, *Michelli*, PIZZAGALLI 146,265, in *Mikelic* (SPZM Bibione; v TS za fašizma → *Micheli*): vendar se med tržaškimi in tudi med osrednjeslovenskimi priimki lahko skriva kak *Mihelič* hrvatskega izvira (ZSSP Štajerska, Litija, Šmarje, Ilirska Bistrica). Z nemško ali hibridno grafijo je priimek še prisoten tudi v osrednji Sloveniji: *Michelič* v Kočevju, *Michelitsch* (ZSSP Litija, LJ, Kočevje), *Mihelitsch* (Litija, Kočevje). V krajevnem imenoslovju srečamo *Mihelič* kot ime dveh zaselkov na Pohorju in v Slov. Goricah (ATLAS 39/A3,43/A1). Tu naj navedem še hišno ime *Mihélići* v Ložcu v Benečiji (ZUANELLA).

Še z drugimi formanti so izpeljane priimkovne oblike *Mihelač* (ZSSP Štajerska, LJ, Radovljica, Jesenice), *Mihelak* (Štajerska, LJ) in z nemško (ali češko) grafijo *Michelak* (LJ), *Miheljak* (CE, MB), *Miheličnik* (Gornji Grad), *Miheli* (Laško; TS) in *Mihelji* (ZSSP GO), z očitno slovenskim formantom *-in* *Mihelin* (ZSSP Kamnik, Dolenjska, CE, LJ, Postojna, Konjice; tržaški *Michelin* je lahko tudi italijanskega ali furlanskega izvira). Enkratni in nenavadni so *Miheliš*, *Miheloč* (ZSSP LJ) in *Michieli* (SPZM Špeter). Kot zadnjega naj navedemo *Michelizza*, endemičen v Karnajski dolini, posebno v Plestiščih, a razširjen od benečanske meje (Sedila) v bližnjo in daljnjo Furlanijo (SPZM UD, Magnano in Riviera, Chiopris-Viscone, Lignano Sabbiadoro; TS) in do Tolmina (ZSSP): izpričan je že 1523 *Francisco quondam Bernardini Michilizae* v Furlaniji (SPZM). Ob njem bi bilo naravno misliti na izhodiščno imensko obliko **Mihelica*, predzadnji plestiški župnik pre Angelo Specogna mi je pa zatrjeval, da je to davno poitalijančena oblika priimka *Mihelič* (naglas se tu bije ob kranjskem *Mihelič*): tega mnenja nikakor ne gre prezreti, dokončno se bomo lahko izrekli le ob novem zgodovinskem gradivu. Isti poudarek srečamo pri imenu *Mikélići*, del Brega, it. *Pers*, v Terški dolini, in pri ledinskem imenu *Mikievca* pri Sovodnjah v Benečiji (ZUANELLA), medtem ko hišno ime *Mihelícovi* v Mašerah (ZUANELLA) kaže na *-ica*.

Nekaj sumljivih priimkovnih oblik, ki bi jih lahko — vsaj pri mizi — lahko izvedli iz *Mihéla*, rajši iz previdnosti zamočim.

Še dve krajevni imeni sta iz te osnove: ime naselja *Mihelca* pri Stični (ATLAS 150/A1) in ime zaselka *Mihelaček* pri Dobrni (90/B1).

Ime se večkrat pojavlja tudi v obliki **Mihal* z *-a-* v drugem zlogu. Priimkovne oblike so razmeroma maloštevilne in, razen ene, se pojavljajo v zamejenem prostoru: *Mihalj* (ZSSP Krško, LJ, Sežana; SPZM GO; TS; tu za fašizma *Mihalj* in *Mihali* → *Micali*, PIZZAGALLI 147,265); *Mihalič* (ZSSP KR, Štajerska, Litija, LJ, NM, Ilirska Bistrica, Sežana; TS; tu za fašizma *Mihalic* → *Micali*, *Michelli*, *Michelini*, PIZ-

ZAGALLI 147,266), *Mihalič* (*Miholič*) (ZSSP Dolnja Lendava, Laško), *Mihalich* (SPZM GO; TS), *Micalich* (SPZM UD; TS; tu za fašizma → *Michellini*, *Micalli*, PIZZAGALLI 266), ki — prav tako kakor ejevška varianta *Mihelič* — lahko interferira s hrvatskim *Mihalič* (ZSSP MB). Nadalje še: *Mihaliček* (ZSSP LJ). Tujega izvira sta videti *Mihaljevič* (ZSSP GO) in *Mihalkin* (ZSSP LJ). V krajevnem imenoslovju se ta osnova pojavlja v imenu treh naselij — *Mihalovec* pri Brežicah (ATLAS 156/A3), *Mihalovci* v Slov. Goricah (72/A2) in *Mihalja vas* pri Črnomlju (205/A1) — ter enega zaselka: *Mihaličnik* pri Mozirju (88/A2).

Z novo samoglasniško premeno v celi osnovi imamo nekaj redkih priimkov, ki so bržkone iz našega hagonima, a pri njih ne moremo izključiti izvira iz svetniškega imena *Nicolaus* ali vsaj interferenc z njim: *Miholič* (ZSSP Vzhodna Štajerska, LJ) in *Miholač* (MB), medtem ko je *Miholjevič* (LJ) tuj. Te imenske osnove ne srečamo v krajevnem imenoslovju.

Že v samem osnovnem imenu pride večkrat tudi do glasniške zamenjave, ko se namesto *-h-* pojavlja *-k-*: ne vem, ali zaradi vpliva sosednjih jezikov ali iz drugih razlogov: *Mikel* (ZSSP Štajerska), *Mikelj* (Kamnik, Litija, Radovljica, Konjice), *Mikl* (Štajerska, Litija, LJ). Že ob vzporednosti med temi oblikami ter oblikami s *-h-* bomo najbrž morali sprejeti kot tudi slovenski in ne samo kot češki priimek *Mich!* Sledijo izvedenke *Mikelač* (PT), *Mikeln* (CE) in morda tudi *Mikelački* (Idrija).

Naslednja glasoslovna sprememba pri celi osnovi zaveda prehod končnega *-l* → *u*. V ti obliki je ime izpričano že v srednjem veku: CAP CERE III 1404 *Micheu de Prem*, PILLON 1431 *Micheu de Corgnalo* (Miheu iz Lokve). To imensko obliko ponavljajo priimki *Miheu* (ZSSP Slovenj Gradec, Konjice), *Mihev* (Štajerska; v TS za fašizma → *Micci*, PIZZAGALLI 147), *Mikev* (Dravograd) ter izpeljanke *Miheuc* (GO), *Mihevc* (Dolenjska, Logatec, CE, MB, LJ, Radovljica, Jesenice, Primorska), *Mihovc* (LJ), *Mihovec* (LJ, MB), *Micheucic* (TS), *Mikeucic* TS; tu za fašizma → *Micheluzzi* (PIZZAGALLI 147) in morda še *Mihuč* (Ilirska Bistrica). Ta imena in nekaj izvedenk srečamo tudi v krajevnem imenoslovju: *Miheve* ime dveh zaselkov pri Ravnah (ATLAS 36/B3) in Črni na Koroškem (61/B1), *Mihevc* je ime treh zaselkov pri Žitari vasi (33/B3), Mozirju (88/B1) in Škofji Loki (104/B2); pri nadaljnjih izvedenkah je možna, verjetno celo privilegirana razlaga iz apokopiranega hipokorstika *Miha*, vendar ni izključiti izvira iz osnovne variante **Mihov*: naselja *Mihovce* pri Pragerskem (68/B3), *Mihovci* pri Veliki Nedelji v Slov. Goricah (71/B3) — zaselek *Mihovci* je pri Apačah (19/A1) — *Mihovec* v Beli Krajini (189/A1) — zaselek istega imena je pri Žireh (123/B2) — *Mihovica* pri Šentjerneju (172/B1), *Mihovo* tudi pri Šentjerneju (172/B2).

In smo končno pri apokopiranem hipokorstiku **Mih-*, iz katerega je spet cela vrsta imen začeniši z onim, ki je sestavljen s formantom *-a*. Ime *Miha* je izpričano že v srednjem veku: CAP CERE I 1359-1360 *magister Micha cerdo* (mojster Miha čevljar), MARSICH 1470 *Micha de Sutta canonico* (kanonik Miha iz Svetega), tudi KOS I,II jih omenja nekaj. Kot priimek še živi: *Miha* (ZSSP Tolmin), v TS so za fašizma poitalijančili varianto *Mika* → *Micca* (PIZZAGALLI 266); v krajevnem imenoslovju najdemo celo enkratno ime *Mih* pri zaselku pri Rušah (ATLAS 41/A3), *Miha* pa petkrat na Kozjaku, pri Zg. Kokri, pri Žalcu, pri Zalem logu in pri Planini pri Sevnici (41/A1,84/B1,90/A2,103/A2 in 134/A1); s patronimičnim oz. manjšalnim formantom *-ec* imamo priimek *Mihec* (ZSSP CE, Slovenj Gradec, Sežana), tudi ime dveh zaselkov pri Slovenski Bistrici (ATLAS 67/A1 in A2), in v izvedenkah *Mihčevo*, ime zaselka, in po-

krajnisko ime *Mihčeva kopišča* pri Preddvoru (ATLAS 84/B2); priimek *Mikec* (ZSSP Dolenjska, Štajerska, Radovljica, LJ), *Mikic* (ZSSP KR, Dravograd), *Mikac* (TS); iz nje ga je s patronimičnim *-ič* nadalje izpeljan priimek *Michič* (TS), *Mihčič* (ZSSP Ilirska Bistrica), *Mihcich* (TS), *Mikčič* (ZSSP Brežice); naravnost iz hipokorstične osnove s patronimičnim *-ič* imamo *Mihič* (ZSSP Logatec, NM, LJ, MB, Kočevje, Postojna), *Mihich* (SPZM GO; TS), *Mihic* (TS), *Michitsch* (ZSSP Kočevje); s formantom *-ek* imamo: *Miheh* (ZSSP Gornji Grad), *Mikek* (Štajerska, LJ; TS). Samo kot ime zaselka berem dvakrat *Mihač* pri Dramljah (Konjice) in Idriji (ATLAS 92/A3,123/B1).

Še vrsta imen ostaja na rešetku, ki so videti izpeljana iz osnove *Mih-/Mik-*, ne da bi se mogel odločiti, kam spadajo; med njimi je bržkone večina tujega izvira, nekatera pa so lahko tudi pristno slovenska: številčno zanimiva je skupina imenskih oblik s priimkom *Michen* (ZSSP Dravograd), *Mihin* (MB) in imenom zaselka *Mihan* pri Ravnah (ATLAS 63/A1), številčno enako zanimiva je skupina imen s priimkom *Mihler* (ZSSP CE), *Michler* (LJ) in imenom zaselka *Mihlar* v Brdih (ATLAS 118/B3); morda je slovenski enkratni priimek *Miketič* (ZSSP Črnomelj, NM), ki kaže na izhodiščno ime **Mikè*; pri dveh naslednjih je možno križanje z drugimi osnovami: *Mikošič* (ZSSP LJ — a tu je treba navesti priimek *Micossi*, zelo pogosten v Črnejši in nemski občini sploh, ki utegne predstavljati poitalijančen zapis prejšnjega) in *Mikovič* (ZSSP GO). Vsi naslednji so videti prej tujega izvira: *Michalek* (ZSSP MB) in *Mihalek* (LJ), *Michaliček* (Kočevje), *Mihačič* (Ilirska Bistrica), *Mihocich* (TS). Nenavadna sta *Mihovar* (Krško, NM) in *Mihajev* (Kamnik). Skupina iz osnove *Mihajl(o)* je bržkone balkanskega porekla: *Mihajl* (KR), *Mihajlevič* (LJ), *Mihajlov* (Postojna), *Mihajlovič* (LJ, Ilirska Bistrica — ob *Mihajlovič* v MB). Kam pa s priimkom *Mihaldinec* (MB)? Spet najdemo slovensko vejo priimkovni skupini, pri kateri je osnovni *Mik-* iz Mihaela ali iz Nikolaja: *Miki* (ZSSP MB), *Mikeš* (PT, MB, LJ), *Mikiš* (MB), *Mikesch* (TS), *Mikoš* (Slovenj Gradec, LJ). Pri dveh priimkih ne vem, na kaj bi se oprjel: *Miklaič* (Črnomelj) in *Mikota* (KR, LJ). Zamolčim naj nekaj priimkov, doma v Trstu, ki so bržkone prej furlanskega ali beneškega izvira kakor slovenski.

Hipokorstična osnova **Mih-* se je zgodaj pred srednjima samoglasnikoma *i* in *e* mehčala v **Miš-*, v nenaglašeni zlogih je moderna vokalna redukcija spremenila *i* v *e*: ali naj začnemo s priimkom *Miš* (Kamnik, LJ, Ilirska Bistrica) kljub možni interferenci z zooantroponimičnim vzdrevkom? Tu sem rajši za Mihaela. Ob njem seveda še zapis *Mis* (LJ) in *Miss* (TS). Nobenega dvoma pa ni več pri priimkih *Miše* (LJ, NM), *Mische* (Dolenjska); *Mišič* (Kamnik, Litija, KR, Logatec, Krško, Ljutomer, NM, LJ, MB, Kočevje, Postojna, Tomin; *Missich* v Trziču za fašizma → *Missi*, PIZZAGALLI 167, v TS → *Missini*, PIZZAGALLI 268, *Misic* → *Micheli*, PIZZAGALLI 268, *Misich* v TS in tu za fašizma *Misini*, prav tam *Missich* v Trziču → *Missi*, PIZZAGALLI 167), *Mischitsch* (NM); *Mišica* (Črnomelj); *Mišak* (Litija); *Mišček* in *Miščič* (ZSSP GO); *Mišetič* (Postojna); *Mišjak* (NM); *Mišigaj* (NM, GO), *Missigoi* (SPZM GO; v TS za fašizma → *Missini*), *Misigoi* (SPZM Krmin; TS); KOS II,1499 *Mischka* v Gorenjah, *Miška* (ZSSP GO) in *Miska* (TS); *Miškec* in *Miško* (Štajerska, Postojna). Dvomljivega, verjetno tujega izvira so priimki *Mišinski* (CE); *Miškot* (LJ), *Miscoth* (Kanalska dolina, tu 1669 *Miscoth*, CONICA, 13); *Miškovič* (MB), *Miskovic* (TS); *Miškulnik* (PT); *Misculin* in *Misculini* (TS). Priimki z osnovo *Meš-* so videti v glavnem vzporedni s pravkar navedenimi in jih bom tu navedel, ne da bi si postavil vprašanj v zvezi z njihovim naglašanjem: *Me-*

sec (Laško), *Mešek* (Litija, LJ), *Mešič* (Štajerska, LJ, Po-
stojna) in *Mesič* (MB), *Mešiček* (Štajerska) in *Mesiček* (MB,
Jesenice, Radovljica), *Mešin* (PT), *Mešnjak* (Štajerska), *Meš-
ko* (Štajerska, Litija, LJ). Iz vrste izstopata le dva: *Mešeli-
nova* (Tolmin) in *Mešinar* (ZSSP GO), ki ju ne bom niti sku-
šal pojasniti. Kakor ne morem pojasniti priimka *Miscoria*
(**Miškorja*), endemičen v Prosnidu in prisoten še drugje
v Benečiji ter na Trbižu.

Imena iz osnove *Miš-* so pogostna tudi v krajevnem ime-
noslovju in v velikem številu ponavljajo navedene priimke,
ko gre za imena zaselkov: *Miši* pri Dekanih (194/B2), *Mi-
šelj* pri Dobrni (90/B1), *Miški* pri Erzeltu v Vipavi (161/A2),
Mišček pri Plaveh (119/A2), *Mišov* pri Borovljah (31/B3),
Mišovar v Halozah (95/A2), medtem ko pri imenih naselij
in gora prevladujejo izvorna imena: *Mišelče*, nemško *Mich-
elshofen* pri Blačah (ATLAS 25/B1), *Mišače* pri Radov-
ljici (82/B2), gorska imena *Miščovec* na Pokljuki (80/A1),
Mišelj vrh, *Mišeljska glava* in *Mišeljski konec* v Julijskih Al-
pah (79/B1).

Kar močna skupina krajevnih imen je sestavljena s priv-
devnikom *Mišji*: pri imenu naselja *Mišji dol* pri Stični
(150/A1) misli Bezljaj SVI II,24 p.g. *Mišatovec*, da je primer-
neje iskati razlago v apelativu, to je v živalskem imenu, in
navaja v podporo nemški imenski obliki 1341 *Mausental*,
1478 *Meissental*; v nasprotno podporo v korist hagianima
bi lahko navedli dejstvo, da sta naselje in *Mišji potok* (prav
tam) v neposredni bližini naselja, ki mu je ime *Mihelca*. Zato
rad dopuščam možnost, da je vsaj nekaj teh mišjih krajev
prej iz Mihela kakor iz miši: *Mišja dolina*, pokrajinsko ime
pri Velikih Laščah (166/B2), *Mišja vas*, zaselek pri Soči
(78/A1), zaselek *Mišji dol* pri Sevnici ob sotočju *Mišnice* in
Gračnice (133/B1 — za *Mišnico* se Bezljaj sam ne more od-
ločiti za razlago, prav tam), gorska imena *Mišji grund* pri
Podbrdu (103/A1), *Mišji hrib* pri Ambrusu (168/A3) in dru-
gi pri Kočevju (186/B1), *Mišji vrh* pri Logatcu (144/A3). Prav
pri teh imenih pokaže Bezljaj, koliko imenskih osnov se pri
njih lahko križa.

Tudi osnova **Mik-* se pred sprednjima samoglasniko-
ma lahko mehča v *Mič-* a, kakor hitro najdemo iz take os-
nove izpeljane priimkovne oblike ob zahodni meji, moramo
biti pozorni na možnost, da jih prekrije furlanska imenska
oblika *Mičhêl*. To velja za priimek *Micelli*, endemičen v Re-
ziji in prisoten tudi v Radovljici in na Jesenicah, torej na
poti, po kateri so Rezijani migrirali proti Sloveniji in Avstriji,
v poslednjih dveh krajih tudi v hiperkorogirani pisni obli-
ki *Miceli*. V tržaškem telefonskem imeniku beremo tudi en-
kratni priimek *Micelj* ob večkratnem *Miceu* in *Miceli* ipd.;
mnenja sem, da so vse te oblike furlanskega izvira.

Kam naj spravimo ime *Mikšé*? Najprej ga berem v Trstu
CAP CERE I 1360,c.22v. *Micxe de Cris* (Mikšé iz — tržaš-
kega, sežanskega ali vipavskega? — Križa), CAP CERE
II 1393,c.17v. *Michsse vicecapitaneus Tergesti*, KOS II
1498 *Migssso Moschicz*, kmet v Palčju, 1398 *Michs/Mich-
se/Mise* iz Novega grada, 1499 *Michsel/Michsse*, kmet v
Zemoni, *Michsse* (gl. Kusseber, Mettschar...), KOS I 1377
Misse, kmet v Cerknem.

Moyses

V latinskih tekstih *Moses* in *Moyses*, v grških *Mosês* in
Moysês, v italijanščini *Mosè* in *Moisè* (poslednja oblika v
Benetkah, kjer je bilo češčenje preroka razširjeno in je nje-
mu posvečena župnijska cerkev) odgovarjajo hebrajski obli-
ki *Môsheh*: ime je brzokone egiptovsko in so ga razlagali
na pisane načine. Malo verjetna je paretimološka razlaga,

po kateri naj bi ime pomenilo »vzet (iz materinega telesa)«,
podobna je razlaga Jožefa Flavija iz koptščine *mo* (pravil-
no: *mooy*) »voda« in *ysé* (pravilno: *oudei*) »rešiti« v pome-
nu »rešen iz vode«. Prej je ime razlagati iz egiptovskega
korena *mshj* (koptsko *mise*) »roditi, rediti« oziroma iz sa-
mostalnika, ki je izpeljan iz tega korena in se glasi *mshw*
(kar je morda brati *moshen*) »otrok, sin«: ta prvina je po-
gostna v epipčanskih teoforičnih imenih (na pr. *Twtmsh*,
gr. *Thutmosis* »Thotov sin«). Ni izključiti, da predstavlja ime
namerno krajšavo izvirnega egipčanskega teoforičnega
imena, ki se ni zdelo pozneje primerno za ustanovitelja Yah-
véjevega češčenja.

Cerkev časti judovskega preroka in zakonodajalca 4.
septembra, poleg njega pa časti še osem svetnikov s tem
imenom iz prvih stoletij krščanstva (TAGLIAVINI II,281).

Namenoma sem navedel toliko podatkov iz Tagliavini-
jeve razlage: ko imajo jezikoslovci opraviti s staro egiptovš-
čino, ki so jo pisali brez samoglasnikov in je moč iz napi-
sov razbrati samo soglasnike, se vse takoj zavozla. Veliko
lažja je v tem primeru podoba o razvoju tega imena na Slo-
venskem.

Slovenska ljudska oblika tega imena je *Možè* pa vsee-
no je, ali smo jo sprejeli iz latinščine preko (tedaj malover-
jetnega) apokopiranega hipokoristika **Mož-*, ki naj bi mu
dodali imenotvorni formant *-è* (rodilnik *-éta*), ali smo kar ita-
lijansko imensko obliko fonetično prilikovali. KEBER to ime
preskoči, verjetno ga ni našel nikjer v starih listinah, kakor
ga sam skoraj nisem našel. Edini zapis tega imena v sta-
rih virih berem v KOS II,216 1494 *Mose*, kmet v Štorjah.
In vendar: ime se je nespremenjeno ohranilo v priimkovni
obliki *Može* (ZSSP Dravograd, Šmarje, MB, NM, LJ, Po-
stojna, GO, Tolmin, Sežana; tudi ime naselja pri NM, AT-
LAS 171/A1; v TS za fašizma *Moze* → *Moselli*, *Mosè*, PIZ-
ZAGALLI 270, danes v TS *Moze*, *Mozè*, *Mose*, *Mosè*).

Veliko bolj razširjen, posebno na slovenskem Zahodu,
je patronimični priimek s formantom *-ič*: *Možetič* (ZSSP Tol-
min), *Mozetič* (ZSSP Gorenjska, Logatec, Dolenjska, Šta-
jerska, Primorska), *Muzetič* (Kamnik, Ilirska Bistrica, Tol-
min), edinstveni primer z (delno) bohoričico v povojni LJ.
Mozetizh (ZSSP), *Mozetich* (LJ, v TS in Miljah za fašizma
→ *Mosetti*, PIZZAGALLI 168), *Mosetig* (v TS za fašizma
→ *Mosetti*, PIZZAGALLI 269), s hiperkorogirano geminato
Mosettig (ZSSP LJ; SPZM GO; TS, tu za fašizma → *Mo-
setti*, PIZZAGALLI 119,121,124,148,269-270, enako tudi v
Trziču 167), *Musettig* v Trziču za fašizma → *Musetti* (PIZ-
ZAGALLI 167), *Mozetic* (TS, tu → *Mosetti*, PIZZAGALLI
270), *Mosetic* (SPZM GO; TS → *Mosetti*, PIZZAGALLI 269),
Mosettich (TS → *Mosetti*, PIZZAGALLI 148), poitalijanče-
na oblika *Mosetti* je doma tudi v Sežani (ZSSP; SPZM GO,
Sovodnje ob Soči), ob vseh teh je videti *Moset* (ZSSP LJ)
tujek.

Mimo tega edinega patronimika, ki ga zapisujemo na to-
liko različnih načinov od bohoričice mimo uradne gajice do
zgodovinsko pogojenih zapisov na Goriškem in Tržaškem
do belega genocida, ki so ga fašisti masovno izvajali tudi
s poitalijančevanjem slovenskih priimkovnih oblik, takoj na-
letimo na drugo imensko izvedenko, kakršne so bile ob pok-
ristjanjevanju posebno pogostne na slovenskem Zahodu,
in sicer z moškim formantom *-ina*: KOS II,299 ok.1240 *Mo-
seygna*, kmet na Bili v Reziji, CAP R 1310,cc.7v, 8v in 9v
de morte Mosine sclabo v Trstu; *Možina* (ZSSP Kamnik,
Dolenjska, KR, Logatec, CE, LJ, Primorska; TS), *Mužina*
(ZSSP Šmarje, NM, LJ, GO), *Mozina*, *Muzina*, *Mozina*, *Mo-
sina* (TS); sem spada meda tudi edinstveni patronimik *Mu-
zinich* (TS). *Možina* je tudi ime zaselka pri Idriji (ATLAS
123/B2), *Možini* pa so pri vipavskih Brjah (160/B1).

Nedvomno je bera priimkovnih oblik za Mojzesom bogatejša, čeprav gre le za malo razširjene priimke, pri katerih utegnejo biti nekateri naravnost tujega izvira: *Mojzes* (ZSSP PT), *Mojžiš* (LJ), *Mosche* (LJ), *Mojžišek* (Slovenj Gradec), *Mojžiček* (MB). Morda bi lahko k tem dodali še katelega.

Še težje je spregovoriti o nekaterih drugih priimkovnih oblikah, ki so videti povsem slovenske in so vsekakor pogostnejše po slovenskem prostoru kakor pravkar naštete: a pri njih slutim veliko nevarnost, da se križajo ali da so scela iz drugih osnov, zato jih bom navedel z rezervo. Gre za oblike s formantom *-ek* in *-ič*: *Možek* (Kamnik, Šmarje, MB, LJ, Kočevje), *Mužek* (MB), *Mužik* (LJ), *Muzek* (Tolmin); *Možič*, *Možic* (Krško, MB), *Moži* (Dolnja Lendava), *Možič* je tudi ime zaselka na Kozjaku ob *Možičevem vrhu* (AT-LAS 41/A1), *Možci* pa so pri Brestovici pri Komnu (159/A2).

Natalis, Natalia

Ime časti krščanski praznik Kristusovega rojstva; nekoč so ga dajali rojenim 25. decembra. Ime samo sovпада z latinskim pridevnikom *natalis* iz *natus* »rojen«. Cerkev časti sv. Natalia Chabanela, mučenca v Kanadi (16. marca), sv. Natalia, milanskega nadškofa (13. maja), sv. Natalia, duhovnika v Casale Monferratu (21. avgusta), in sv. Natalia, duhovnika v Rimu (31. oktobra). Po moškem imenu je nastalo žensko *Natalia*: Cerkev časti 27. julija sv. Natalijo iz Córdoba in 1. decembra sv. Natalijo, mučenko v Konstantinoplju (TAGLIAVINI I,443).

Ob moškem imenu *Natalis* bi se sploh ne ustavil, saj je popolnoma odsonatno v slovenskem imenoslovju. V vseh srednjeveških rokopisih s slovenskega Zahoda, kar jih poznam, ni niti enega slovenskega nositelja tega imena. Edina izjema naj bi bil oni *Nadal* iz Števerjana iz l. 1181., ki ga omenja KEBER 306 ob drugih italijanskih nosilcih imena v Trstu.

Drugačna je v našem prostoru sreča ženskega imena *Natalija*: dve od treh žena s tem imenom, ki jih omenjajo tržaški srednjeveški kodeksi, sta bržkone Slovenki: med letoma 1357 in 1366 se v kodeksih tržaškega stolnega arhiva pojavlja *Nadalia uxor quondam Francisci Calec* (Nadaliya, vdova Franca Kalca) in l. 1405 srečamo *Nadalia de la Vale* (N. iz Doline).

In to je vse, kar lahko beležimo v zvezi s tem imenom.

Nazarius

V latinskih tekstih *Nazárëus* (ob *Nazaréus*), v grških *Nazários*, je to drugačna oblika imena, ki se v latinskih tekstih pojavlja tudi v pridevniški obliki *Nazzarenus* po krajevnem imenu *Nazareth*. Cerkev se 10. maja in 28. julija spominja Nazarija in Celsa, mučenca za Nerona, in še nekaterih mučencev in drugih svetnikov. Nas bo zanimal v prvi vrsti sv. Nazarij, ki je bil po izročilu prvi koprski škof in ga Cerkev praznuje 19. junija (TAGLIAVINI I,251).

V srednjem veku so na to ime radi krstili tudi slovenske otroke. V letih 1364 in 1366 se v CAP CERE I oglašča z aferetičnim hipokoristikom *Çarius de Vrixigoi*. Drugje po slovenskem Zahodu bomo to ime iskali zaman. Pač pa ga bomo spet omenili v zvezi s krajevnim imenoslovjem: AT-LAS 177/B2 navaja italijansko ime begunskega naselja pri Proseku *S. Nazario* in ob njem zapiše še slovensko ime *Vejna*: potrpežljivi bralci naj mi na tem mestu dovolijo kratko digresijo. Morda res pravijo Prosečani temu begunskemu

naselju tako, saj je naselje nastalo med Prosekom in Vejno; ob ti priložnosti bi pa le rad spomnil bralce na čudno usodo nekaterih krajevnih imen. Za vrh v bližini Proseka, pri katerem so po drugi svetovni vojski zidali obupno grdo cerkev v čast Mariji, rabijo Slovenci italijansko, pravzaprav še tergestinsko imensko obliko *Véjna* (po italijansko se ime glasi *Véna*), medtem ko rabijo Italijani zanj slovensko ime *Monte Grisa*. Edino drugo krajevo ime v slovenskem prostoru, ki neposredno izhaja iz iste etnične osnove in sicer iz krajevnega imena *Nazareth*, je *Názarje* za razmeroma moderno naselje v Savinjski dolini.

Tu bi lahko spodobno nehal. Pa me nadleguje vprašanje, ki z njim lahko zaposlim še ljubljanske kolege. Ali je tržaški priimek *Zar* in ime zaselka *Car* v Prekmurju (AT-LAS 21/A1) kaj v zvezi s hipokoristikom, ki smo ga prvič srečali v Trstu sredi XIV. stoletja?

Nicolaus

Najbolj popularen svetnik s tem imenom je Nikolaj iz Mire v Likiji, ki ga Cerkev praznuje 6. decembra. Ime je grško: *Nikólaos*, iz osnove *nik-* (*nikáo* »zmagati«, *nike* »zmagati«). Kar so l. 1086. pripeljali njegove ostanke v Bari, je postal takorekoč »domač« svetnik predvsem ob vsi jadranski obali, povrh pa še eden najbolj priljubljenih svetnikov v vsi vzhodni polovici Evrope: tu obdaruje otroke v konkurenci s sv. Lucijo, ki ima v oskrbi vso Italijo razen Jadranske obale.

TAGLIAVINI I,148 pove še, da je iz latinske oblike *Nicolaus* najprej nastala it. oblika *Nicolào*, nato — po prehodu *au* → *o* — *Nic(c)olò*, medtem ko je oblika *Nicola* videti modernjša.

Cerkev časti še 21. marca švicarskega kmeta in samotarja sv. Nikolaja iz Flüe, 2. junija sv. Nikolaja iz Tranija, 10. septembra sv. Nikolaja iz Tolentina, spokornika, 10. oktobra sv. Nikolaja, mučenca v Centi, 13. novembra sv. Nikolaja I. papeža, LETO SVETNIKOV III,314 prida mučenca sv. Nikolaja Taveliča, Hrvata, ki ga je za svetnika proglasil Pavel VI. 21. junija 1970.

Kdaj se je med vzhodnim Jadranom in Skandinavijo začel *N-* spremenil v *M-* in zakaj, vam ne znam povedati. Jezikoslovci si niso edini, teorij je kar veliko in so vse spočete z veliko mero teoretičnega znanja pri mizi. Še najbolj pri roki se mi zdi Vasmerjevo mnenje (Etimologičeskij slovar6 russkoga jezika II,621), da je prišlo, vsaj pri Rusih in Poljaki (a to mora potemtakem veljati od Hrvatov in Slovencev do Fincev) do interference med svetniškima imenoma Mihael in Nikolaj (in ta teorija olajša in podpira marsikaj, kar sem sumil in povedal v zvezi z Mihaelom in osnovo *Mik-*).

Dejstvo je, da je slovenska ljudska oblika za svetniško ime Nicolaus *Miklávž* (hrvaška je *Mikola*, *Mikula*, madžarska *Miklós*, finska *Mikkula*, ruska *Mikula*, poljska *Mikołaj*).

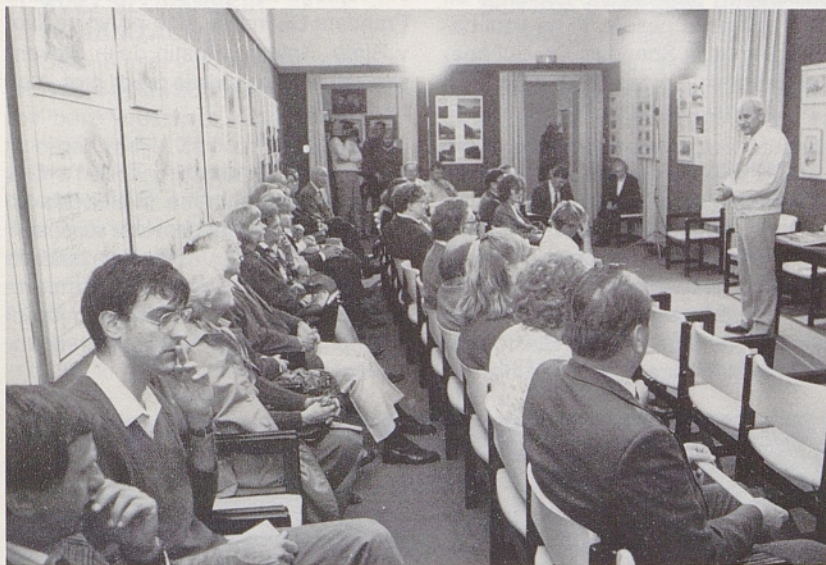
Nicolaus je v Trstu v poznem srednjem veku za *Johannesom* drugo najpogostnejše ime: v kodeksih stolnega kapitlja (1307-1406) mi je uspelo ugotoviti 150 posameznikov, zapisanih z imensko obliko *Johannes*, in 148 *Nicolaus*. Med njimi je gotovo več Slovencev mimo onih, ki jih kot take izdajajo determinativi: *Nicoalus de Stoyano*, *N. filius Buttigne*, *N. sclavus*, *N. Chalaç*, *N. Tichignoni*, drugi *N. Buttigne*, *N. filius Martini Prošineç*, *N. de Voian/Voglam* (N. iz Vogljan), *N. de Stoianis*, *N. de Pribeç*, *N. de Silvola*, *N. de Verpoian* (N. iz Vrhpolj), *N. filius Martini de Druscho*, *N. de Perman*, *dominus N. de Blascho*, *N. de Selesnich*, a v Trstu, kakor bomo kmalu ugotovili, se hkrati pojavljajo

Društvo slovenskih izobražencev v novi sezoni

DSI je začelo letošnje kulturno sezono ob priliki osmih koroških kulturnih dnevov na Primorskem, ki so jih od 8. do 21. oktobra pripravile Slovenska prosveta, Zveza slovenske katoliške prosvete in Krščanska kulturna zveza. Tako sta v ponedeljek 8. oktobra, nastopila v Peterlinovi dvorani Majda in dr. Peter Fister, ki sta sodelovala na otvoritvi bogate razstave o arhitekturi Roža, Podjune in Zilje. Naslednji ponedeljek, 15. oktobra je v DSI predavala dr. Ljubica Podboršek o problemih slušno prizadetih. 22. oktobra je bil gost društva pesnik in publicist Tine Debeljak mlajši, kulturni delavec in urednik tednika Svobodna Slovenija v Buenos Airesu.

Debeljak je bil po 35 letih prvič na obisku v Sloveniji ob priliki simpozija, ki ga je rodna Škofja Loka posvetila njegovemu očetu literarnemu zgodovinarju Tinetu Debeljaku. Debeljak je na večeru govoril o življenju Slovencev v Argentini in njihovem odnosu do porajajoče se nove Slovenije. Zadnji ponedeljek v oktobru je letos padel na dan, ko smo se prvič v zgodovini odločili, da bomo o svoji usodi odločali sami. Za to priložnost je DSI povabilo medse zgodovinarja dr. Janka Prunka, ki je na zadnjem kulturnem večeru v mesecu govoril na temo »29. oktober po 72 letih«.

DSI vabi na svoje kulturne večere vsak ponedeljek, ob 20.30.

Društvo slovenskih izobražencev je začelo letošnje kulturno sezono s koroškim večerom, na katerem je dr. Peter Fister prikazal arhitekturo Roža, Podjune in Zilje. Na fotografiji pozdrav predsednika ob začetku sezone.

SIMPOZIJ O J. LOVRENČIČU

Ob 100-letnici rojstva pesnika, pisatelja in politika dr. Jože Lovrenčiča (1890-1952) sta Zgodovinsko društvo za severno Primorsko in frančiškanski samostan pripravila 26. oktobra simpozij o njem na Sv. Gori. Dva dni kasneje pa so mu krščanski demokrati odkrili spominsko ploščo v rodnem Kredu pri Kobaridu. Dr. Lovrenčič, ki je bil predstavnik katoliškega ekspresionizma, med vojno pa ravnatelj slovenske gimnazije v Gorici, je bil v povojnem času preganjan in zamočan.

VZHODNI ZAKONIK

Papež Janez Pavel II. je 18. oktobra objavil Zakonik vzhodnih katoliških Cerkva. Teh je 21. Norme je od leta 1972 urejala posebna komisija, katere tajnik, in torej gibalo, je bil ves čas rojak, profesor vzhodnega cerkvenega prava v Rimu p. Ivan Žužek, DJ.

UMRL MSGR. MIKUŽ

Star 45 let je umrl župnik iz Šmartnega pod Šmarno goro in nacionalni direktor papeških misijonskih družb msgr. France Mikuž.

Umrli dr. Janez Janež

V Lotungu na Formozi je 12. oktobra umrl legendarni slovenski laični misijonar, zdravnik dr. Janez Janež. Rodil se je leta 1913 v Dolskem pri Ljubljani, medicino pa je doštudiral leta 1937. Kot domobranski sanitetni častnik je bil vrnjen iz Vetrinja, vendar se je v Pliberku rešil. Šele njegovemu pričevanju so odgovorni verjeli in se prepričali, kam pošiljajo Angleži domobranci. Dr. Janež je šel leta 1948 za misijonarja na Kitajsko, kjer je ostal do leta 1952. Po krajšem postanku v Hong Kongu se je ustavil v Lotungu na Formozi, kjer je postavil na noge veliko bolnišnico. Kot član družbe kamilijancev se je ves predal bolnikom in v 35 letih opravil 75.000 operacij.

KOKOROVEC SVETOVNI PRVAK

Kotalkar openskega Poleta Samo Kokorovec iz Trsta je postal 20. oktobra svetovni prvak v kombinaciji na svetovnem kotalkarskem prvenstvu v nemškem mestu Hanau.

UMRL DR. HODNIK

V kraju Marshfield v ZDA je 3. avgusta umrl duhovnik Emil Hodnik. Rodil se je leta 1910 v Žalcu. Pred vojno in med njo je v Parizu dosegel tri doktorate: iz teologije, filozofije in cerkvenega prava. Domov se ni vrnil, temveč je do leta 1949 vodil misijo za Slovence v Parizu. Nato se je izselil v Ameriko.

PROF. SAMO PAHOR OPROŠČEN

Prof. Samo Pahor je 22. oktobra doživel lepo zadoščanje. Tržaško prizivno sodišče ga je povsem oprostilo v zvezi z dogodkom na tržaški pošti 10. februarja 1988, ko je zahteval poštno uslugo v slovenščini in je prišlo do ostrega soočenja s policistom, kar ga je takrat stalo aretacijo in obsodbo.

UMRL KIPAR KALIN

V Ljubljani je 11. novembra umrl kipar, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti Zdenko Kalin. Rodil se je leta 1911 v Solkanu, umetnost pa je študiral v Zagrebu. V letih 1948-78 je bil profesor kiparstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Prejel je vrsto visokih priznanj: Prešernovo nagrado, nagrado AVNOJ itd.

SPREJEM V LJUBLJANI

Predsedstvo Slovenije je pod vodstvom predsednika Milana Kučana priredilo vrsto poglobljenih razprav s predstavniki slovenskih manjšin v sosednjih državah in manjšin v Sloveniji. Za Slovence v Italiji je bil tak sprejem 26. oktobra.

KATOLIŠKI TEDNIKI

Ob koncu oktobra je bilo v Ljubljani 2. srečanje katoliških tednikov področja Alpe-Jadran. Ob več kot 80 udeležencih so bili kot gostje ugledni predstavniki Cerkve in oblasti. Med predavatelji so bili profesorja na Teološki fakulteti Anton Stres in Drago Ocvirk ter ravnatelj Mohorjeve družbe Janko Jeromen.

PETERLE V VIDEMSKI POKRAJINI

Slovenska vlada je 27. in 28. oktobra pokazala posebno pozornost do Slovencev v videmski pokrajini. Delegacija, v kateri so bili predsednik Peterle in ministri Dular, Bastl in Paš, je obiskala Kanalsko dolino, Rezijo, Tersko in Nadiške doline.

POBITIM V MARIBORU

Na mariborskem pokopališču Dobrava so 1. novembra odkrili veličasten spomenik iz črnega marmorja (piramida — znak groba, na kateri je kocka — ki je padla in se poigrala s tolikimi življenji). Posvečen je žrtvam povojnih pokolov na področju Maribora. V državnem delu komemoracije je spregovorila županja Magda Tovornik, venec pa so položili tudi predstavniki hrvaškega glavnega mesta. Sledila je maša zadušnica, ki jo je daroval škof Franc Kramberger.

UMRL DUHOVNIK FLIS

Iz Pariza je prišla vest, da je umrl izseljenski duhovnik Jože Flis. Rodil se je leta 1918 v Poljčanah, v duhovnika pa je bil posvečen leta 1944 v Ljubljani. V Parizu je delal v Slovenskem domu.

AMERIŠKE VOLITVE

Na ameriških volitvah je bil izvoljen za guvernerja države Ohio republikanec George Voinovich. To je bivši župan iz Clevelanda, čigar mati je zavedna Slovenka.

V predstavniško zbornico sta bila potrjena demokrata poslanca slovenskega izvora James Oberstar v Minnesoti in Dennis Eckart v Ohiju.

JOŽKO LUKEŽ 70-LETNIK

Igralec Jožko Lukež je 27. oktobra praznoval 70-letnico. Po rojstvu je Mariborčan, vendar je leta 1946 prišel v ansambel Slovenskega stalnega gledališča v Trst in tu razvil svojo ustvarjalnost. Uveljavil se je tudi kot pisec radijskih iger.

DR. BUČAR V AMERIKI

Predsednik slovenskega parlamenta dr. France Bučar je obiskal slovenske izseljence in vrsto pomembnih predstavnikov oblasti v Združenih državah in Kanadi. V Chicagu se je 27. oktobra udeležil prireditve ob 40-letnici Slovensko ameriškega radijskega kluba, ki ga je vodil dr. Ludvik Leskovar, medtem ko že več let vodi njegovo slovensko radijsko uro vdova Corinne. V dvorani pri slovenski župniji sv. Štefana se je zbralo 500 ljudi. Država Illinois in mesto Chicago sta proglasila »slovenski dan«. Med nastopajočimi je bil zbor Slovenska pesem, ki ga vodi pater dr. Vendelin Špendov. Dr. Bučarja, ki je spregovoril o razmerah v Sloveniji, je pozdravil dr. Jože Bernik.

SIMPOZIJ O T. DEBELJAKU

V Škofji Loki je bil 12. oktobra simpozij o dr. Tinetu Debeljaku, ki je tako po smrti dočakal konec bojkota iz političnih razlogov v domovini. Zvrstilo se je veliko predavateljev: Debeljakov sin Tine iz Argentine, Helga Glušič, Lado Lenček, France Pibernik, Alojz Re-

SLOVENC NA SINODI

V nedeljo, 28. oktobra, se je v Vatikanu slovesno končala 8. škofovska sinoda, posvečena duhovniški službi. Med člani sinode so bili slovenska škofa Pirih iz Kopa in Ambrožič iz Toronta ter zastopnik duhovnikov Bojan Ravbar, ki je koprski župnik.

NOB ALI DRŽAVLJANSKA VOJNA?

Pod tem naslovom je slovenska televizija predvajala 29. oktobra v živo dolgo razpravo ob okrogli mizi, ki so se je udeležili predsednik vlade Peterle in tudi pripadniki obeh med vojno in revolucijo vojskujočih se strani.

F. DOLINAR: SLOVENSKA KATOLIŠKA OBZORJA

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu je izdala obširno zbirko spisov rajnega duhovnika in zgodovinarja Franceta Dolinarja, ki je po vojni živel v Rimu. Knjigo v šestih delih Slovenska katoliška obzorja je uredil prof. Alojzij Geržinič.

bula, Taras Kermauner, Zora Tavčar, Stanko Janežič, Irene Mislej, Marko Jenšterle. Nekaj prispevkov so poslali odsotni povabljenici, med udeleženci pa sta bila nadškof Šuštar in kulturni minister Capuder. V Tavčarjevi knjižnici so odprli razstavo Debeljakovih dokumentov in del.

Simpozij o Tinetu Debeljaku v Škofji Loki: (od leve) pisatelj Alojz Rebuta, Alenka Puhar in Tine Debeljak mlajši.

Pogled v dvorano med poročilom predsednice SSO Marije Ferletičeve.

SVET SLOVENSКИH ORGANIZACIJ

SSO je imel v soboto, 27. oktobra, svoj redni občni zbor, na katerem je izvolil novo vodstvo te pomembne krovne organizacije. Za predsednico Sveta je bila ponovno potrjena Marija Ferletič, občni zbor pa je sprejel nekaj obvezujočih sklepov, med katerimi je tudi sklep o novem statutu, ki ga bo moral sprejeti. Uvodnik v tej številki je razmišljanje o pomenu in nalogah te naše skupne organizacije, a tudi o smernicah in duhu, ki naj spremlja delo te inštitucije.

UMRL JANKO URANK

V Celovcu je 4. novembra umrl znani koroški javni delavec Janko Urank. Star je bil 70 let. Pokopali so ga v Hodišah, kjer mu je v slovo spregovoril tudi predstavnik Slovenske skupnosti iz Trsta Miro Oppelt, saj je rajni Urank ves povojni čas skrbel tudi za stike med Koroško in Primorsko. Njegovo družino so nacisti izselili, sam pa je bil v Dachauu. Bil je med ožjimi sodelavci dr. Jožka Tischlerja in do konca v vodstvu Narodnega sveta koroških Slovencev.

25-LETNICA PD ŠTANDREŽ

Prosvetno društvo Štandrež je praznovalo 25-letnico. Dne 10. novembra je odprlo razstavo o Štandrežu in prosvetni dejavnosti ter predstavilo bogato knjigo s fotografsko dokumentacijo, ki jo je pripravil dr. Damjan Paulin. Naslednjega dne je bila v dvorani slavnostna prireditvev.

SENJAM BENEŠKIH PESMI

V nedeljo, 18. novembra, je bil na Lesah v Benečiji tradicionalni Senjam beneških pesmi. Revija zborov je bila v cerkvi, letos pa je bila posvečena tradicionalni in novi, za to priložnost napisani cerkveni pesmi.

NOVA REVIIJA ŠT. 100

Nova revija je dosegla 100. številko. V celoti jo je posvetila svojevrstni antologiji slovenske poezije. Po političnem preobratu v Sloveniji se želi spet posvetiti pretežno mišljenju in pesništvu.

UMRLA TONČKA KOLERIC

Dne 28. septembra so v Trstu pokopali Tončko Kolerič. Bila je predstavnica tradicij tržaškega predmestja Sv. Ivana. Pisala je tudi pesmi in slikala. Dolgo je bila knjižničarka v Narodni in študijski knjižnici, pri kateri je tudi sestavljala bibliografije.

METROPOLIT DR. ŠUŠTAR 70-LETNIK

Ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar je 14. novembra praznoval 70-letnico. Prejel je vrsto čestitk in priznanj za modro vodenje slovenske Cerkve v prelomnih časih.

BANKA V KRMINU

V Krminu so 17. novembra odprli podružnico goriške Kmečke banke. Gre za sad večletnega prizadevanja in pomemben uspeh slovenskega gospodarstva.

SKUPINA 85

Tržaška Skupina 85 je obnovila svoje delo z večerom, ki ga je posvetila spominu na prevajalca iz slovenščine Gina Brazzodura. Prireditvev je bila 29. oktobra na Repentabru.

PETERLE-HAIDER

V Tinjah na Koroškem je bila 30. oktobra izredno dobro obiskana javna diskusija med koroškim deželnim glavarjem Jörgom Haiderjem in predsednikom slovenske vlade Lojzeto Peterletom pod naslovom Vsak govori svoj jezik — ali se sporazumemo?

S PESMIJO OD BRD DO KRASA

Zveza slovenske katoliške prosvete in Svet slovenskih organizacij sta 24. septembra predstavila v Katoliškem domu v Gorici kaseto 16 skladb primorskih avtorjev v izvedbi osmih goriških zborov s skupnim naslovom S pesmijo od Brd do Krasa.

BORŠTNIKOVKO SREČANJE

Na letošnjem Borštnikovem srečanju v Mariboru so 29. oktobra podelili Borštnikov prstan za življenjsko delo na področju gledaliških umetnosti Borisu Kralju. Borštnikovo nagrado in diplomu za najboljšo predstavo v zadnji sezoni pa je prejela Drama SNG iz Maribora za Goethejevega Fausta.

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XVI. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1990. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

Koroški dnevi na Primorskem

Kantata Antona Nagela »Pesem o Miklovi Zali« v Kulturnem domu v Trstu.

Kulturna izmenjava med Koroško in Primorsko je letos dosegla številko osem. Tolikokrat so se namreč kulturne skupine naših prosvetnih organizacij podale na pot na Koroško oziroma na Primorsko, kamor so ponesle nekaj sadov svoje kulturne ustvarjalnosti. Letos so bili na vrsti Korošci. Njihov obisk na Primorskem je trajal ves teden od 6. do 13. oktobra. Zaključil pa se je 21. oktobra, ker se je moral koncert o Miklovi Zali zaradi zasedenosti Kulturnega doma v Trstu pomakniti za teden naprej. Obisk Korošcev se je torej začel 6. oktobra v Katoliškem domu v Gorici z nastopom gojencev Glasbene šole na Koroškem in Centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice. Na drugem mestu v tej rubriki poročamo o razstavi koroške arhitekture v Peterlinovi dvorani v Trstu. Od četrтка do sobote, 12. oktobra, sta po raznih krajih Goriškega in Tržaškega nastopala igravec Polde Bibič in glasbenik Gabrijel Lipuš z otroško predstavo »Juri Muri v Afriki«. Nastopila sta v Števerjanu, Doberdobu, Gorici, Štandrežu, na Opčinah, Bazovici, v Barkovljah in pri Sv. Ivanu.

V okviru Koroških dnevov je bilo v soboto, 13. oktobra, v mali dvorani Katoliškega doma v Gorici srečanje predstavnikov Slovenske skupnosti in Narodnega sveta z javno razpravo na temo »Slovenija in zamejstvo«. Zaključek koroških dni je bil, kot smo že omenili,

v nedeljo, 21. oktobra, z nastopom v Kulturnem domu v Trstu in v Katoliškem domu v Gorici, kjer so nastopili najprej ločeno, nato pa v skupni zasedbi kar trije zbori, ki so izvedli kantato Antona Nagela »Pesem o Miklovi Zali«. Izvedbo je spremljal komorni orkester RTV Slovenija. Vsekakor so s tem nastopom, ki je zahteval veliko naporov tako od organizatorjev kot od nastopajočih, Korošci pokazali visoko raven in bogato tradicijo zborovskega petja.

Gabrijel Lipuš in Polde Bibič pripovedujeta otrokom zgodbo o Juriju Muriju v Afriki.

SLOVENCİ V PORABJU

Zlom komunizma na Madžarskem je prinesel tudi prvo povojno slovensko društvo v Porabju. V Gornjem Seniku so imeli 27. oktobra ustanovni občni zbor Slovenske zveze. Sedež ima v Monoštru, načrtuje pa svoj časopis. Dolej sta bila tako zveza kot časopis skupna za vse Slovane in Madžarskem. Ustanovnega občnega zbora se je udeležil tudi minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular.

VIR LJUBEZNI

Oratorij Avgusta Ipavca o sv. Frančišku Asiškem Vir ljubezni je doživel tri zaporedne izvedbe pod avtorjevim vodstvom in z mednarodno zbranimi izvajalci 28. oktobra v Budimpešti, 29. oktobra na Dunaju in 30. oktobra v Pragi. Pri prireditvi je krepko pomagala Marija Ferletič iz Gorice. Dunajske izvedbe so se poleg cerkvenih dostojanstvenikov udeležili tudi ministra iz Slovenije Capuder in Dular ter deželni svetovalec SSK iz Trsta Brezigar.

KONGRES DIALOGA

29. in 30. septembra je bil v Kittseju na Gradiščanskem »kongres dialoga«, ki ga je pripravil Informativni center avstrijskih narodnosti z Dunaja. Vodi ga bivši poslanec Karel Smolle. Zasedanja z naslovom Prevrat na Vzhodu — izredna priložnost za narodne skupnosti so se udeležili vidni zastopniki iz Avstrije, Madžarske, Češkoslovaške, Hrvaške, Slovenije, Južne Tirolske in Furlanije-Juljske krajine.

Hvaležnica v stolnici sv. Justa

Somaševanje na letošnji maši hvaležnici slovenskih vernikov tržaške škofije v stolnici sv. Justa je 18. novembra vodil mariborski škof dr. Franc Kramberger. Že dan prej je v Slomškovem domu v Bazovici govoril na proslavi ob 190-letnici rojstva svetniškega škofa Antona Martina Slomška. 18. novembra je daroval tudi mašo v Rojanu, ki jo je neposredno prenašal tržaški radio, nato pa še v Bazovici, kjer je blagoslovil novo barvno cerkveno okno škofa Slomška in še štiri okna, ki so jih izdelali pa načrtu tržaškega umetnika Edija Žerjala.

NAGRADA »DR. FRANE TONČIČ«

Nagrado »dr. Frane Tončič« so 12. oktobra izročili v Trstu Milku Bufonu za magistrsko nalogo o vlogi slovenske manjšine pri etnično-regionalnem razvoju obmejnih področij.

Fotografski natečaj

Uredniški odbor MLADIKE razpisuje natečaj za fotografije (po možnosti črno-bele) za naslovno stran revije. Namen natečaja je odkrivati nove talente. Tematika ni obvezna, vendar naj ustreza značaju revije (narava, okolje, letni časi, etnografija, naši spomeniki, naši prazniki).

Nagradni sklad predvideva:

100.000 lir nagrade za prvo mesto,
50.000 lir nagrade za drugo mesto
in več odkupnih nagrad po 30.000 lir.

Oblika izdelka naj odgovarja prostoru, ki je odmerjen sliki na naslovni strani MLADIKE.

Izdelke (največ tri za vsakega udeleženca) naj prijavitelci pošljejo na naslov: MLADIKA, »Fotografski natečaj 1990«, ul. Donizetti, 3 - 34133 TRST-TRIESTE, do 31. decembra 1990.

Izdelke bo ocenila komisija, ki jo sestavljajo Marjan Jevnikar, Marjan Slokar, Edi Žerjal in Sergij Pahor.

Hvaležnica 1990: med prinašanjem darov (zgoraj) in pogled v stolnico med obredom (spodaj).

DRUŽINA V DOLINI

Zgodovinski časopis je izdal študijo tržaške raziskovalke Marte Verginelle Družina v Dolini pri Trstu v 19. stoletju. Spremnjo besedo je napisal ravnatelj Narodne in študijske knjižnice Milan Pahor.

DR. ORAŽEM 80-LETNIK

Upokojeni profesor pastoralne teologije dr. Janez Oražem je 18. oktobra praznoval v Ljubljani 80-letnico. Ob jubileju so se mnogi v čestitkah zlasti spomnili na delo, ki ga je opravil kot nekdanji ravnatelj semenišča.

MILLONIG IN SMOLLE

Slovenska vlada je začela odpirati v tujini svoja predstavništva, ki zaenkrat še nimajo diplomatskega značaja. Pomembni vlogi sta dobila dva koroška Slovenca. Bivši poslanec Karel Smolle vodi slovensko predstavništvo na Dunaju, dr. Peter Millonig pa v Washingtonu.

HLAPCI

Slovensko stalno gledališče v Trstu je začelo novo abonmajsko sezono 12. oktobra s premiero Cankarjevih Hlapcev v režiji Borisa Kobala.

Teharje

Tudi na »štajerski Kalvariji«, kot jih je poimenoval mariborski škof dr. Franc Kramberger, na Teharjah pri Celju, je bila velika pogrebna svečanost za pobite domobrance in civiliste. Nedaleč od grobov, ki jih zakrivata odpadni material in umetno jezero, se je 14. oktobra zbrala ogromna množica. Po maši, ki jo je ob škofu darovalo 120 duhovnikov, je spregovoril predsednik slovenske vlade Lojze Peterle. Dalje so govorili rešenec s Teharj dr. Tine Velikonja, Rudi Bras iz Argentine, recitatorji, med njimi Tine Debeljak ml. Med somaševalci je bil tudi rešenec s Teharj, izseljeniški duhovnik dr. Janez Zdešar. Njegovo knjižico Spomini na težke dni je Družina izdala ravno v času za slovesnost. Gre za zapis o Teharjah in begu iz taborišča, ki je nastal že leta 1946.

KATOLIŠKI IZOBRAŽENCI

V nedeljo, 23. septembra, je bilo na Sv. Višarjah srečanje katoliških izobražencev treh dežel. Na sporedu je bila maša v štirih jezikih, skupno razmišljanje o pomenu višarske Matere božje za sodelujoče skupnosti in pa predavanje dr. Valentina Inzka o 70 letih skupne zgodovine Slovencev in Nemcev na Koroškem.

SPOMIN NA MILANOVIČA

Od 11. do 13. oktobra so bile na Hrvaškem proslave ob 100-letnici rojstva duhovnika in narodnega delavca Boža Milanoviča. V Zagrebu in Pazinu so pripravili simpozij o njem, v Kringi pa so mu odkrili spominsko ploščo.

SAGARMATHA 90

Trije člani mednarodne odprave Sagarmatha 90, za katero je dalo pobudo Slovensko planinsko društvo Trst, so 7. oktobra dosegli vrh Everesta. Odprava, ki je imela značaj skupne pobude alpinistov Alpe-Jadrana, je tako dosegla svoj cilj. Na vrh so prišli Janez Jeglič, zakonca Marija in Andrej Štrefelj in šerpa. Nerazumljivo pa je, kako je več matičnih sredstev obveščanja popolnoma obšlo levji delež Tržačanov pri pobudi in organizacijskih pripravah.

KONCERTNA SEZONA

Koncertna sezona Glasbene matice v Trstu se je začela 16. oktobra s koncertom Slovenskega okteta (umetniški vodja Anton Nanut) v Kulturnem domu v Trstu.

SLOMŠKOV DOM

V Mariboru so 16. oktobra blagoslovili in odprli Slomškov dom, v katerem so prostori za galerijo, knjigarno, Karitas (tudi s svetovalnico), škofijsko orglarsko šolo in pevski zbor svete Cecilije.

ARRH. PODRECCA

Tržaški, na Dunaju in v širokem svetu delujoči arhitekt Boris Podrecca je 17. oktobra prejel nagrado mesta Dunaja za kulturo. Podelil mu jo je župan Zylke.

NATIONAL DIRECTORY

Cecilia Dolgan je v Združenih državah uredila drugo izdajo Slovenian National Directory. Gre za seznam 1.200 slovenskih organizacij v ZDA.

SKAVTI

Na pokrajinskem občnem zboru Slovenske zamejske skavtske organizacije na Tržaškem sta bila za nova načelnika izvoljena Teo Kralj (prej Marjan Jevnikar) in Ana Batagelj Slobec (prej Bruna Ciani). Za tajnika je bil izvoljen Stojan Pahor (prej Marijan Kravos).

KOCBEKOVI DNEVNIKI

Pred izidom so Rane pesmi Edvarda Kocbeka. Gre za zbirko zgodnjih poezij, zlasti iz bogoslovja, ki ga je Kocbek nato zapustil. Prihodnje leto pa izidejo Kocbekovi dnevnik za leti 1945 in 1946. To pri Cankarjevi založbi v Ljubljani v uredništvu Toneta Pavčka. V naslednjem obdobju bodo izšli še ostali dnevniški zapisi, skoraj do časa Kocbekove smrti. Rokopise prepisuje šef rokopisnega oddelka Narodne in univerzitetne knjižnice Mihael Glavan, težja mesta pa pregledujeta prof. Janez Gradišnik in dr. Anton Trstenjak. Vsi dnevnik bodo izšli v celoti, brez vsakega izpuščanja. Izkazalo se je, da so izgubljeni le dnevniški zapiski medvojnega Kocbekovega službovanja v Beogradu, vključno s potjo v Vatikan.

SLIKAR VOLOVŠEK

Po 30 letih je slikar Milan Volovšek odprl samostojno razstavo med Slovence v Argentini. Pripravila jo je Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, pri kateri je bil zelo dejaven v prvih letih. Pozneje je živel po svetu, zlasti v Turčiji. Odprtje je bilo 15. septembra.

UMRL MARJAN KOČMUR

V Buenos Airesu je 9. oktobra umrl fotograf in javni delavec Marjan Kočmur. Že pred tremi desetletji je začel zbirati pričevanja o povojnih pokolih protikomunistov v Sloveniji in tudi o krvavih dogodkih med revolucijo, kar je izdal v štirih zvezkih Odprtih grobov pod psevdonimom Franc Ižanec.

GOSTOVANJE V ARGENTINI

V Argentini so gostovali med izseljenci — tokrat tudi pri politični emigraciji — pesnik Tone Kuntner, ansambel Slovenija in Kamniški koledniki. Kuntner je imel pri Slovenski kulturni akciji eno prvih repriz monodrame o Stanku Vuku.

Slovence v Argentini je obiskal tudi ljubljanski župan inž. Jože Strgar.

Med rojaki v ZDA so bili člani ansambla Slak, v Clevelandu pa je predaval izseljeniški duhovnik iz Münchna dr. Janez Zdešar.

Zdravko Jelinčič: Pesmi za Zdenko

V Torontu v Kanadi je letos marca izdal Zdravko Jelinčič novo pesniško zbirko z naslovom **Pesmi za Zdenko**. Izšla je razmnožena na ciklostil kakor prejšnje tri pesniške zbirke s preprostim naslovom **Pesmi** in pravljica pesnive **Rusalke**.

V spremni besedi **Čitatelju** pojasnjuje, da je zbirka posvečena pokojni ženi Zdenki, ki je imela težko življenje: ko je bila tri leta stara, je izgubila očeta, živinozdravnika v Vipavi, v šestem letu pa še mater. Nato so jo poslali v Perugio v zavod za sirote zdravnikov. Leta 1943 se je z bratom vrnila v Gorico, a brat je že novembra padel kot partizan. Postala je učiteljica, spoznala 1945 Jelinčiča in se novembra 1947 z njim poročila. Kot učiteljica je učila v Šempetru, kjer je bil Jelinčič profesor. Dobila sta hčerki Zlatko in Valčko, toda ker sta bila verna, so se začele v službi težave. Leta 1958 je Jelinčič zbežal čez mejo in se preselil v Kanado, naslednje leto je prišla za njim družina. Tudi v Kanadi so bile težave, dokler ni postal Jelinčič v Torontu profesor in vodja Odseka za moderne jezike na višji tehnični šoli. Komaj pa so si vsi člani družine uredili življenje, je Zdenko napadel rak in je umrla 14. decembra 1989.

Zbirka **Pesmi za Zdenko** je sestavljena iz dveh delov: **Pesmi pred Zdenkino smrtjo** in **Žalostinke po Zdenkino smrti**, vsega 120 pesmi. V prvem delu je najprej ponatisnil 45 pesmi iz prvih treh zbirk, »ker so bile Zdenki najljubše«. V njih opeva domotožje, ko je še sam v Kanadi: »Samota vse okoli me obdaja, / samotno je drevo pred šolo, sivo, / samotna vsako jutro me pozdravlja / otožna pesem ptičice neznane: / vse pusto, prazno je, kot jaz.« Vživlja se, da se je vrnil in obiskal vse ljube kraje mladosti. Res se je vrnil dvakrat, se srečal z osamelo materjo, sosedi in znanci in z domačimi kraji. Veliko pesmi pa govori o bistvenih življenjskih vprašanjih, o smrti, luči, veselju, času, minljivosti, večni neskončnosti. Ko mu je 1983 umrla mati, ji je zapel nekaj pretresljivih pesmi, prav tako se je spomnil očeta in zapuščenega doma. Vmes so pesmi iz družinskega življenja v Kanadi: starejša hči se je poročila in mu dala vnukinjo, mlajša je doštudirala in se preselila, z ženo sta ostala sama v hiši v Torontu in v dači ob jezeru.

V novih pesmih tega prvega dela se spominja spet doma in propadanja kmečkega življenja v domačem kraju. Potem se je zagnal proti slovničarjem, ki jih imenuje: »neka klika v Ljubljani«, ki zahtevajo rabo besede »brati« na-

mesto »čitati«, češ da je branje nemški kalk, poudarki »gorà, stezà, mejà« pa da so hrvatizem. Ti »jezikovni« pesmi sta zelo robati in se v opombi opravičuje. V dveh pesmih, ki sta nastali takoj po vojni v Novi Gorici, pa napada veljake in svete krave ter ugotavlja, da se človek boji svobode, sam si nadeva verige.

V drugem delu je 42 žalostink, posvečenih mrtvi ženi. Že prvi dan njene smrti je napisal pesem **Zdenka, Zdenka moja**, kjer jo sprašuje: »Kako je to mogoče, Zdenka moja! / Sinoči si še z mano govorila / in vedra si bila in nasmejana, / nato pa kar naenkrat si zaspala, / zaspala si za vedno, brez slovesa, / za vedno si odšla!« Sam je ostal, hodi iz sobe v sobo in jo išče, včasih jo čuti, da hodi z njim. V vsem mu je bila opora, znala je dobro gospodinjiti in vzgajati hčeri, da sta ostali zavedni Slovenki in verni. V drugi polovici januarja 1990 je odšel v Englewood na Floridi »za mesec dni, da se umakne moreči tišini praznega doma in spominom«. Tu ji skoraj vsak dan napiše po eno pesem, včasih po dve, saj se je na vsak korak spominja, ona pa ga vse noči obiskuje in se z njim pogovarja kakor nekoč. Po vrnitvi v Toronto se samota nadaljuje, obiskuje njen grob in veruje, da se bosta v večnosti spet združila.

Jelinčičeva zbirka je iskrena in žalostna izpoved človeka, ki je v povojnih razmerah moral zapustiti domovino in se s pridnostjo, odpovedmi in trpljenjem vraščal v tuje okolje. Ko pa si je uredil življenje in sanjal o zasluženem pokoju, je nepričakovano ostal sam in izgubljen. In prav pesmi, ki so se rodile iz žalosti zaradi ženine smrti, so najboljše, najbolj doživete, občečloveške. V njih gledamo človeka, ki je izgubil življenjsko oporo, del samega sebe, načrte in sanje, ostal mu je le njen grob in molitev za njeno dušo.

Jelinčičeve pesmi so vsebinsko razgibane, razpete med staro in novo domovino, polne so naravne lepote obeh domovin, lirčnih izpovedi, poživljene s cveticami in pticami. Razumljivo je, da je osnovni ton zbirke žalosten, vendar ne brezupen, ker podpirata pesnika vera in ljubezen do rojakov.

Pesniški jezik je vsakdanja govorica, manjka mu pravega pesniškega poleta in navdiha, izvernih primer, osebnega sloga. Občudovanja vredna pa je njegova požrtvovalnost, saj je vse pesniške knjige sam pretipkal, razmnožil na ciklostil in sam založil.

Pravkar je izšla knjiga

JOŽE PETERLIN: SLOVENSKO TRŽAŠKO GLEDALIŠČE 1945-1975

Delo predstavlja pravo zgodovino našega poklicnega gledališča od prve povojne predstave septembra 1945 do avtorjeve smrti marca 1976. Opremljeno je z bogato avtorjevo bibliografijo in popolnim imenskim seznamom. Mimo te knjige ne bo mogel nihče, ki se bo želel ukvarjati s slovenskim tržaškim gledališčem.

Jože Peterlin v svojih prodornih kritičnih pogledih na repertoarno politiko odpira še danes, petnajst let po svoji smrti, diskusijo o kulturni politiki Slovenskega stalnega gledališča v Trstu.

Skratka: avtorjev strokovno utemeljen in kritičen razmislek je še vedno aktualen.

Knjigo dobite v slovenskih knjigarnah in na upravi Mladike v jutranjih urah.

GLASBA

Glasbena jesen 1990

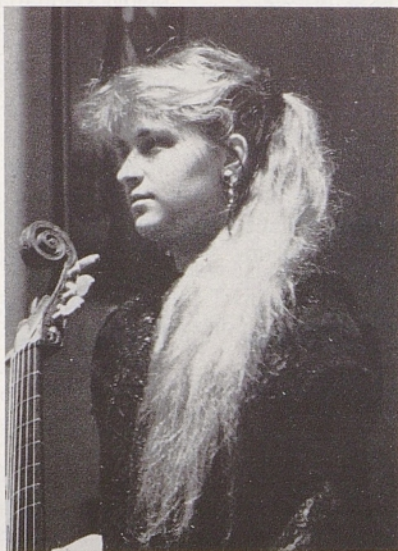
Septembra in oktobra 1990 je skupina Gallus Consort v sodelovanju z deželnim sedežem RAI in Tržaško pokrajino tudi letos priredila že tradicionalne nedeljske glasbene popoldneve stare in sodobne glasbe na Repentabru. Tako smo na teh izvorno zastavljenih koncertih v izvedbi domačih in tujih izvajalcev spoznali prave raritete, na primer partiture iz 18. stoletja, ohranjene v arhivih nekdanje dežele Kranjske, furlanske skladbe iz istega časa, dalje srednjeveške vokalno-instrumentalne skladbe iz Santiaga de Compostela — le-te so nam predstavili gostje s Poljske, opremljeni z originalnimi instrumenti, privlačnimi ne le za uho, marveč tudi za oko —, globlje pa smo se lahko seznanili tudi z enim izmed najbolj upoštevanih glasbil preteklosti (za mnoge tudi sedanjosti), violo da gamba.

Med omenjenimi koncerti zaslužijo seveda z naše strani posebno pozornost tisti, na katerih se uveljavljajo domači izvajalci. Ti so na repentabrskih popoldnevih seveda vsako leto člani skupine Gallus Consort: Miloš Pahor, Dina Slama, Erika Slama ter Irena Pahor. Letos je s samostojnim recitalom v duu s čembalistko Dino Slamo prvič nastopila mlada glasbenica Irena Pahor. Irena Pahor se z glasbo ukvarja kar mnogostransko: letos je diplomirala iz moderne oboe, obvlada pa tudi baročno oboo, kljunasto flavto in violo da gamba. No, tržaškemu občinstvu se je 30. septembra predstavila kot violistka. Njen koncertni program je obsegal dela renesančnih, baročnih, rokokojskih ter klasicističnih avtorjev ter prazvedbo skladbe *Sicut erat in principio*, katere avtorica je tržaška glasbenica Dina Slama. Med izvajanimi skladbami so izstopali *ricercari* renesančnih mojstrov Ortiza in Bassana, *Sonata in C-duru* rokokojskega skladatelja Karla F. Abela ter *Sonata in C-duru* Josepha Haydna. Pri že omenjeni *Sicut erat in principio* je izvajalka navzoče presenetila z ne-

pričakovanim »dvoglasjem«: zvoku viole se je namreč pridružil še izvajalčin glas.

Irena Pahor je skladbe oblikovala s primernim tonom in barvo, s smislom za intonančno bogastvo, za »tišino«, za posebne vrste dinamiko, ki je vezana na inštrument in ki ni prenosljiva na moderna glasbila, skratka, s smislom za »staro glasbo«.

Vsakoletni Repentabor predstavlja torej pomemben prispevek našemu glasbenemu življenju.

Irena Pahor, viola da gamba.

Oktober pomeni vsako leto začetek nove koncertne sezone tržaške Glasbene matice. Njen umetniški svet je tudi letos kljub finančnim težavam pripravil program, ki se dostojno vključuje v tržaško glasbeno ponudbo. Med letošnjimi novimi gosti naj omenimo orkester in zbor s Češke (o tem več sledi), zagrebški godalni kvartet »Klima« in tržaški stolni zbor pod vodstvom Marca Sofianopula.

Letošnjo sezono je 16. oktobra začel Slovenski okteti, ki pa ni pokazal tistega pevskega zanosa in zvočnega bogastva, ki sta ga odlikovala predvsem v prvih letih delovanja.

Pomudimo se pri drugem letošnjem koncertu, gotovo enem izmed viškov letošnje sezone, na katerem sta 24. oktobra nastopila simfonični orkester konservatorija iz Kromežiča ter akademski zbor iz Olomouca na Češkem. V prvem delu je z orkestrom nastopil violinist Igor Kuret, Tržačan, profesor na tržaški Glasbeni matici, v drugem pa pevski solisti Zdenka Mollikova, Jitka Zarhauova, Milan Voldrich, Richard Novak. Dirigiral je Stojan Kuret, znan kot zborovodja uveljavljenega dekliškega zbora Glasbene matice v Trstu, sicer pa profesor dirigiranja na tržaškem konservatoriju Tartini. Koncert je bil za to priložnost v cerkvi svetega Antona Novega.

Izbira omenjene cerkve pa se ni izkazala kot najbolj posrečena. To velja predvsem za prvi del, ko je bil na sporedu Mozartov koncert v G-duru KV 216 za violino in orkester. Zvok orkestra in solista je uhajal v višino ter tako pogojeval same izvajalce, posebno ujemanje med orkestrom in solistom, da so poslušalci (zlasti v zadnjih klopih) težje sledili siceršnji Kuretovi izdelani igri, prijetni spevnosti v srednjem stavku ter sproščeni igrivosti v zadnjem.

Rossinijev *Stabat mater* za soliste, zbor in orkester, ki je bil na sporedu v drugem delu, je s svojo zvočno močjo veliko bolj zapolnil obsežen prostor sve-toantonske cerkve. Skladba sama na sebi upravičeno uživa širok sloves. Skladatelj jo je napisal prav v letih, ko se je sredi ustvarjalne krize odpovedal nadaljnemu komponiranju oper. Skladba obsega globoko religiozno občutene trenutke sočustvovanja, pa tudi optimistične trenutke upanja, vse ubrane v dovršeno celoto. Tako so jo pod taktirko dirigenta Stojana Kureta izvajalci predstavili tudi tržaškemu občinstvu. Solisti so nastopili suvereno, čeprav z nekoliko preveč dramatično barvo. Zlasti pa je prepričal nastop zbora, ki je pel s primerno intenzivnostjo in dinamičnim razponom. Zelo dobro je igral tudi simfonični orkester (sestavljajo ga sami mladi izvajalci). Dirigent Stojan Kuret je vse izvajalce povezal v homogeno in uigrano celoto. Nagradil jih je bogat in zaslužen aplavz.

Tomaž Simčič

Janez Zdešar: Spomini na težke dni

Kot tretja knjiga zbirke Prelomni časi, ki jo izdaja verski tednik Družina v Ljubljani, so pred kratkim izšli **Spomini na težke dni** Janeza Zdešarja. Spadajo v vrsto grozljivih pričevanj o izročanju domobrancev iz Vetrinja, življenje in pobijanje v Teharjah, Zdešarjev beg iz Teharij in končna rešitev.

Zdešar se je rodil 1926 v Ljubljani, dovršil gimnazijo, stopil k domobrancem, čeprav je bil mladoleten - 19 let. Dne 30. maja so ga s polkom Vuleta Rupnika Angleži odpeljali do Pliberka in od tod v Teharje. Čeprav so pred izročitvijo vsi vedeli, kam jih bodo peljali, se nihče ni skušal upreti ali zbežati:

»Preveč trpljenja, prehuda razočaranja zadnjih dveh tednov so jih onespособila za aktivno reakcijo: namesto, da bi mislili na beg in uhajali, so kakor v opravičilo drug drugemu govorili: »Kar bo, pa bo, dali roke v žep in molče čakali«, pravi pisatelj, ki je tudi vdano čaka.

V Teharjah se je odvijalo življenje, ki ga že poznamo, saj je literatura o tem kar obširna, posebno v zdomstvu, zadnji dve leti pa tudi v Sloveniji. Stradanje, pretepanje in drugačno mučenje, zmerjanje in poniževanje, spanje na prostem na kamenčkih, noč za nočjo pa so tovarnjaki odvažali ljudi v smrt. Misel na beg je bila nemogoča, saj sta bili dve ograji, vmes pa trije stražarji z brzostrelkami.

Kljub temu pa so se 21. junija odločili za beg: kar 11 jih je zlezlo skozi razrezano žično ograjo in zbežalo v gozd. Skupina je bila prevelika, zato so se takoj porazgubili, Zdešar je bežal z Andrejem, ko pa je bil ta 27. junija ubit, je hodil sam. Pot je bila strahotna, ker so se mogli pomikati le po gozdovih in samo ponoči. Takole pravi: »S krvavečimi nogami, strgano obleko, ušiv, preganjan, se potikati po ogromnih gozdovih sredi temnih noči, to prenesejo brezbrizno in indiferentno le izredno močne narave. Bodrila sva drug drugega, si govorila, da bo boljše in da je ta pot prava in ne kaka druga, pa v srcu čutila, da drug drugemu laževa. Da, laga-

la sva, lagala zato, da bi prikrivala neizmerno bol, brezupno bolečino, izvirajočo iz teh neskončnih nočnih blodenj».

Bil je lačen, le redko se je upal približati kaki samotni hiši in prositi za hrano. Ljudje so bili nezaupljivi, bali so se partizanov, ki so bili povsod, kljub temu pa so mu večinoma pomagali. Trikrat so ju z Andrejem presenetili partizani in streljali za njima, zadnji napad je bil tako neposreden, da je Andrej zgrabil za puškino cev in jo skušal odmakniti od sebe, vendar ni uspel. Zdešar je bil prepričan, da ga je rešil Bog zato, ker hoče, »da živim in storim še čim več v njegovo čast«.

Beg med življenjem in smrtjo se je nadaljeval, morda nekoliko lažje, ker je bil sam. 8. julija je prišel v Ljubljano in skrili so ga v podstrešni sobici, kjer je okrevail in se pripravil na nadaljnjo pot. »V Ljubljani sem sedel na kolo zjutraj ob šestih. Popoldne ob štirih pa sem že bil na Gorenjskem na dogovorjenem mestu. Čez dva dni pa sem bil zvečer ob devetih v Beljaku (18. oktobra)«.

S tem je konec Spominov, knjigi pa je dodana avtorjeva Uvodna beseda, v kateri piše, da je napisal Spomine v Briksnu oktobra 1946, da bi si ohranil spomin na tiste težke tedne. Rokopis je izročil v hranjenje spiritualu dr. Janezu Kraljiču, ta jih je odnesel v ZDA, po njegovi smrti pa so se izgubili. Letos jih je slučajno odkril salezijanec dr. Jože Baj-

zek v Kaliforniji, jih fotokopiral in poslal Družini. Avtor je dovolil objavo, čeprav jih ni pisal za javnost.

Zdešar je odšel konec oktobra 1946 v Rim, kjer je doštudiral za duhovnika, posvečen je bil leta 1952, potem je napravil še teološki doktorat. Od 1958 je izseljenski duhovnik in delegat v Zahodni Nemčiji s sedežem v Münchnu. V Slovenijo je prišel na obisk na spravno slovesnost v Teharjah.

Knjiga je napisana zelo umirjeno, natančno tako, kot se je godilo. Ne gre mu za učinke, da bi opisoval trpljenje v taborišču in na begu z vsemi grozotami, bolj se ustavlja pri opisovanju obnašanja civilnih in vojaških zapornikov, ki so vdano pričakovali smrt, veliko molili, nekateri pa tudi godrnjali in preklinjali. Pomagali so si, kolikor so mogli, tolažili in duhovno krepili šibke.

Drugi del — Beg — je bolj razgiban, saj se je odvijal v neposredni življenjski nevarnosti in v nečloveških razmerah. Večino poti je opravil bos, hodil po trnih in kamnih, da so ostale posledice na nogah za vse življenje. Iz previdnosti je opustil vsa imena ljudi, ki so mu pomagali, prav tako tistih, ki so mu škodovali.

Zaveda se, da ni pisatelj, zato ne podaja vseh čustev in misli, ki so ga prevevale v Teharjah in na begu. Zato pa opisuje dogodke stvarno, realistično nazorno, z močno človečansko noto in brez sovraštva, obtoževanja.

Knjiga Spomini na težke dni Janeza Zdešarja je dragocen dokument o težkih povojnih časih, ki so uničili toliko slovenskih ljudi. Zdešar je bil eden redkih, ki so se rešili.

Martin Jevnikar

Glasilo Poletne šole slovenskega jezika

Najbrž malokdo med nami ve, da že tri leta organizirajo v Ljubljani tečaj slovenskega jezika, ki traja 25 dni in je namenjen Slovencem, ki živijo v tujini in vsem, ki se želijo naučiti slovenskega jezika.

Letos je t. i. **Poletna šola** potekala od 2.7. do 27.7. in je kot pričevanje pustila zvezek, zbirko opazovanj, predstavitev, pripomb in občutij z naslovom **Z vetrom**.

V **Glasilo Poletne šole slovenskega jezika '90** so v celoti prispevali ude-

leženci, urednik Igor Merku pa je s tipkaričami in oblikovalci sestavil zvezek, ki nam nazorno prikazuje življenje in potek Poletne šole.

Iz prispevkov in naslovov, ki so objavljeni na koncu, je razvidno, da so se tega tečaja udeležili študenti iz vseh krajev, držav in celin, k učenju slovenskega jezika pa so jih privedli najrazličnejši razlogi — od staršev, sorodnikov, do zanimanja, kulture, partnerja, študija, službe, jezika kot takega in podobno.

Nekako spontano ob tem pomislilo, da so to mladi ljudje, po zapiskih sodeč pa je razvidno, da je šola namenjena tudi starejšim, sploh vsakomur, ki je voljan naučiti se ali izboljšati svoj jezik. Iz izjav nekaterih udeležencev izvem, da je najstarejši »učenec« 72-letni bogoslovec iz Nemčije, prof. dr. Philip Wamboldt, kočevski Nemec, ki se v prenovljenih političnih razmerah na Slovenskem skuša približati »slovenskemu življenju«, kakršno mu je bilo domače v otroštvu na Dolenjskem. Ob tem uživa in se navdihuje ob slovenskem slovstvu.

Od starejšega profesorja pa do kandskega pubertetnika, ki mu je všeč rock'n roll, do sina slovenskega izseljenca, ki ga je oče z lestvicami opozarjal na izražanje, pa filipinske žene, ki je doma pustila osemmesečnega otroka, da bi se naučila jezika svojega soproga, s katerim sta se spoznala v Kuwaitu. Nedvomno je vsak izrez iz življenja udeležencev izredno zanimiv, saj so jih do šole privedle najrazličnejše razmere, v katerih živijo Slovenci v svetu in ljudje, ki z njimi občujejo.

Uvodno besedo je v glasilu napisal urednik Igor Merku, sin slovenskih staršev iz Nemčije, ki je pojasnil smotre Poletne šole in izrazil željo, da bi se glas o njej razširil med zdomce in prijatelje slovenskega, da bodo še naprej prispevali naši kulturi, narodu in Sloveniji.

Vodja Poletne šole Mihaela Breganta, ki je že tretjič direktor tega sreča-

nja, nam predstavlja Sascha Maučič, udeleženec iz Nemčije, medtem ko direktor sam objavlja svojo **Izpoved grešnega kozla**. V članku opisuje svoje pedagoške prijeme, težave in načrt, da bi ustanovili tudi vzporedno Zimsko šolo.

Sledi kopica bolj ali manj duhovitih zapiskov, v katerih se udeleženci »kar po domače« predstavljajo in se poskušajo v spisih, v navajanju svojih doživetij med Poletno šolo.

V sicer duhovitem ključu prihajajo do izraza nekatere težave, ki so jih imeli v družbi in sploh pri bivanju v matični domovini.

Vendar je pri glasilu najizrazitejše dobro počutje in volja, navdušenje mladit, ki so se zavzeli za dosego cilja, za to, da bi se naučili slovenščine in zaživel »po slovensko«, čeprav so med njimi, kot je pričakovati v skupini 86 ljudi, tudi tisti, ki jim šola pomeni nekoliko neobičajno preživljanje počitnic in pri tem pogrešajo, da se predavanja ne prevajajo, seveda iz slovenščine.

Da pa glasilo ni namenjeno tako širokemu krogu, kot bi rad urednik, nekoliko ovira nelektorirana vsebina v celoti, če seveda izvzamemo izjave, v katerih so posamezniki povedali o sebi in s tem dokazali, koliko obvladajo slovenščino.

Vsekakor pa Poletna šola in njena publikacija zaslužita, da ju tudi tu za- beležimo.

Ester Sferco

RAZSTAVE

Slikar Silvij Pečarič na razstavi v Miljah

Od 31. avgusta do 8. septembra je bila v miljski občinski galeriji razstava, na kateri se je z izčrpnim izborom svojih del predstavil slikar samouk Silvij Pečarič. Po petih letih, leta 1985 je imel slikar razstavo v tržaški občinski galeriji, se nam prikazuje Pečarič nekako bogatejši, zrelejši, dosleden, a hkrati prenovljen.

Razstava je antološka in nas uvaja v slikarjevo ustvarjanje zadnjih in seveda današnjih dni. Da razumemo njegovo umetnost, ne bo odveč, če poudarimo umetnikov izvor: po poklicu je mi-

zar in les je njegova velika ljubezen. Les s svojo živo govorico mu je navdihnil celo vrsto motivov, ki so naslikani tako plastično, da smemo upravičeno govoriti o Pečaričevi sposobnosti, da nam posreduje tridimenzionalnost. Zanimivo je dejstvo, da si je slikar postavil točne razsežnosti platen, odločil se je za strog izbor likov in barv, s številnimi kombinacijami pa je skušal priti do bistva ustvarjalne igre, kot bi hotel preizkusiti, kaj vse more nastati iz tako omejenih sredstev. Izid je presenetljiv: platna so oživila in postavila pod vprašaj

obstoj abstrakcije, kajti za gledalca postaja nemogoče, upreti se skušnjavi, da bere sporočila slik. Verjetno je za slehernega slikarja mikavno in presenetljivo poslušati razlage o slikah, za katere bi on sam težko našel toliko besed. In vendar se mora s tem sprijazniti: kadar je slika na steni v razstavnem prostoru, neha biti povsem njegova stvaritev in začenja spletati dialog z gledalcem, ki bo v njej videl — in to neizbežno — odsev lastne domišljije, lastnega mišljenja in občutkov.

Pečarič je slikar samouk, za sabo ima sicer več tečajev slikarske tehnike, na katerih so poučevali tržaški slikarji Gianni Blason, Sergio Micalesco in Deziderij Švara, poleg tega pa ustvarja sam zase, osamljen in odmaknjen, tako da bi pri njem zaman iskali kakih vidnejših vplivov tega ali onega slikarja. To pa je v bistvu tudi razlog, zaradi katerega ostaja Pečarič zvest samemu sebi, razlog, zaradi katerega je pri njem razvoj konstanten, a v nekem smislu sad počasnega, zamudnega, natančnega in trudapolnega dela. Pri njem ni naglih preskokov, ni hlastanja po novem za vsako ceno, vse je kot nenehna, komaj zaznavna rast, ki sledi neki notranji logiki.

Na razstavi v Miljah so začetki strogo racionalni, sledijo prvi dvomi o lepo urejenem svetu, kjer se že znani, domači liki postavijo na glavo in zakotalijo v navideznem kaosu, toda slikarjeva razumskost je še vedno prevladujoča. Bolj je slikar samozavesten, bolje obvladuje tehniko, bolj postaja sproščen, pripravljen, da spregovori v prvi osebi o svojih strahovih, o svoji osamljenosti, o videnjih nedoločnih gmot, ki vdirajo v njegove slikarske stvaritve od vsepovsod. In končno se očitno pojavlja želja, da bi njegovi dnevniški zapisi izgubili svojo skrivnostno zaprtost in stopili v svet vseobče človeške govorice. Figurativnost stopa v ospredje in platno je živ ekran, s katerega je mogoče razbirati pripoved o slikarjevem notranjem življenju.

»Prejšnji« Pečarič je že naredil močan vtis na likovne kritike, sedanji pa bo prav gotovo vzbudil zanimanje tudi širšega občinstva. Pričujoča razstava je lep dosežek in bi si zaslužila vso našo pozornost.

Magda Jevnikar

KNJIŽNI DAR

MOHORJEVE ZALOŽBE V CELOVCU ZA L. 1991

„Misel na ustanovitev družbe, ki bi prevzela stroške za tisk dobrih slovenskih knjig, je zelo hvalevredna. Družbi želim mnogo in sicer VZTRAJNIH članov.“

(France Prešeren, l. 1837)

Karel Mauser SRCE NIKOLI NE LAŽE

Družinske večernice
Povest Karla Mauserja, ki sodi v vrsto najbolj branih slovenskih pisateljev, opisuje veliko ljubezen med mladim izseljencem iz stare domovine in slovenskim dekletom, rojenim že v Ameriki.
Spremna beseda: France Pibernik.

118 strani, cena v redni zbirki: šil. 95,— (v prosti prodaji: šil. 125,—)

KOLENDAR DSM za leto 1991

Pestrost založniškega programa Mohorjeve družbe v Celovcu se zrcali v tradicionalnem Koledarju. Poleg krajših vesti od vsepovsod po svetu, kjer žive Slovenci, prinaša Koledar tudi temeljite razprave k aktualnim vprašanjem, ki pestijo naš narod. Koledar pokriva po stari navadi „enotni slovenski kulturni prostor“ — s koroškimi težiščem pač.

160 strani, skoraj 100 barvnih in črno-belih slik. V ceno (šil. 95,—) je vključena udnina Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Miro Rak TAKI SMO PAČ LOVCI

Knjiga je zelo zanimiva zaradi ne- navadne vsebine, saj le redko najdemo človeka, ki je doživel toliko dogodivščin v daljnih deželah in jih znal opisati na osebni, doživet in prikupen način. Uredila Zora Tavčar, spremno besedo pa je napisal Alojz Rebula.

200 strani, mnogo barvnih in črno-belih slik. Cena v redni zbirki: šil. 145,— (v prosti prodaji: šil. 185,—)

MOJE PRVO SVETO PISMO

„V nekaterih deželah dolgo časa niso smeli tiskati Svetih pisem. Tamkajšnji kristjani so bili zelo lačni božje besede, in za mnoge je bilo važnejše dobiti Sveto pismo kakor pa avto. Upam, da boste vi, dragi mladi prijatelji, to knjigo, izbor iz Svetega pisma, pogosto vzeli v roke in da bo za Vas tako dragocena kakor za te preganjane kristjane.“ (Škof E. Kapelari v spremni besedi). Prikupne barvne ilustracije.

256 strani, 95 barvnih slik, vezano. Cena v redni zbirki: šil. 135,— (v prosti prodaji: šil. 175,—)

Cena DARU
(namesto: šil. 580,—
v prosti prodaji)

SAMO:

Šil. 470,—

din 400,—

Lit 45.000,—

US \$ 31,—

can \$ 35,—

Razstava slovenskega zdomskega periodičnega tiska

Knjižnica Dušana Černeta je v okviru letošnje Drage priredila obsežno razstavo slovenskega zdomskega periodičnega tiska po letu 1945. Razstavljen material je obsegal slovenski periodični tisk izdan v Argentini, Združenih državah Amerike, Kanadi, Venezueli, Čilu, Urugvaju, Avstraliji, Veliki Britaniji, Švedski, Nemčiji, Belgiji, Španiji in Franciji. Udeleženci Drage so si z velikim zanimanjem ogledali razstavljeni material. Posebno obiskovalci iz Slovenije niso mogli verjeti in se načuditi, da po širnem svetu izhaja tako veliko slovenskega tiska. Na razstavnih panojih je bilo največ slovenskega tiska iz Argentine. Lahko trdimo, da je bil ta del razstave najbolj popoln: tu smo lahko videli primerke vsega časopisja, ki so ga izdajali ali pa ga še izdajajo argentinski Slovenci, bodisi staronaseljenci kot tudi povojni slovenski emigranti. Zelo obsežni so bili tudi panoji, na katerih je bil razstavljen slovenski periodični tisk iz Severne Amerike. Zelo živahna založniška dejavnost je bila razvidna iz razstavljenih eksponatov tudi v Veliki Britaniji in Avstraliji. Posebno avstralski Slovenci so zelo narodno zavedni in še sedaj izdajajo celo vrsto časopisov in revij. Nadalje je bilo prikazanih nekaj tiskov, ki jih izdajajo v Nemčiji, Belgiji, na Švedskem in v Franciji. Posebne redkosti so tiski, ki so bili izdani v Španiji, Urugvaju, Venezueli in Čilu. Posebna zanimivost pa je periodika, ki izhaja v Zambiji in jo izdajajo slovenski duhovniki »Iz sončne Zambije«.

Veseli smo, da je razstava bila deležna takega zanimanja. Bila je izražena želja, da bi razstavo tako uredili, da bi jo lahko prikazali po raznih krajih in jo opremili s primernim predavanjem. Tej želji bomo vsekakor ustregli in že sedaj lahko najavimo, da bo najprej razstava ponovljena v Peterlinovi dvorani v Trstu. Na ogled razstave bomo povabili vse slovenske šole iz Trsta in okolice, tako da bodo dijaki spoznali približno sliko slovenskega zdomskega tiska.

Poziv slovenskim rojakom po svetu

Knjižnica Dušana Černeta iz Trsta bi rada izpopolnila zbirko tednika SVOBODNA SLOVENIJA, ki izhaja od leta 1948 v Buenos Airesu. Naši knjižnici manjkajo sledeče številke:

Leto 1954 št. 36, 39, 41, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52.

Leto 1956 št. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 35, 36, 37, 38, 39, 42.

Leto 1958 št. 11, 18, 28, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52.

Leto 1959 št. 1, 12, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52.

Leto 1960 št. 19, 31, 37, 38, 39, 47, 52.

Leto 1961 št. 2, 4, 9, 14, 15, 16, 17, 18.

Leto 1962 št. 11, 12, 13, 14, 18, 19.

Leto 1963 št. 14.

Leto 1965 št. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 14, 15, 16, 19, 20.

Leto 1966 št. 21, 22, 23, 30, 51.

Leto 1979 št. 34, 48.

Leto 1982 št. 38.

Radi pa bi izpopolnili izdaje Svobodne Slovenije, ki je med okupacijo izhajala ilegalno v Sloveniji in prav tako tiste, ki je izhajala v Rimu. Naša knjižnica ima iz teh dveh obdobjev le nekaj številok. Če je kdo pripravljen odstopiti tudi posamezne številke, naj jih pošlje na naslov: Slovenska prosveta, — Knjižnica Dušana Černeta, Trieste — Trst, ul. Donizetti 3, Italija.

Slovenska družina
ima na mizi
mladiko

Naša nova
telefonska številka
(040) 370846

NOVICE

Kot 17. publikacija zbirke Geographica Slovenica, ki jo izdaja Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani, je izšla knjiga Rada Genoria Slovenci v Kanadi. Dr. Vladimir Klemenčič je v predgovoru h knjigi napisal sledeče: »Knjiga Rada Genoria o Slovencih v Kanadi je prvi poizkus geografske monografije o Slovencih v eni od prekomorskih dežel. Pri tem ne gre prezreti prizadevnosti avtorja, ki nas v pričujočem delu seznanja z vsemi prizadevanji slovenskih geografov pri proučevanju izseljenjske problematike in v razmerju do teorije in metodologije proučevanja tega pojava v svetovni geografiji. O tem priča pregled uporabljene domače in tuje znanstvene literature.« Knjiga obsega 194 strani in je nadvse koristen pripomoček pri spoznavanju Slovencev v Kanadi.

* * *

Inštitut za slovensko izseljenstvo pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti je letos izdal zajetno publikacijo Dve domovini — Razprave o izseljenstvu. Glavni urednik zbornika Andrej Vovko je zapisal v uvodni besedi, da je zbornik znanstvenih razprav o slovenskem izseljenstvu »Dve domovini« posledica sedanje »konjunktore« zanimanja

matične domovine za slovenske izseljence. S svojimi prispevki je v zborniku sodelovalo preko 20 avtorjev, ki so z različnega zornega vidika osvetlili življenje slovenskih izseljencev po raznih državah sveta.

* * *

Iz Avstralije nam je dospela zanimiva publikacija, ki jo je izdal od 10-letnici slovenske mature Slovenski šolski odbor za New South Wales. Naslov zbornika je Rastemo iz korenin. V knjigi je prikazan začetek, razvoj in sadovi prvega desetletja Slovenske državne šole v New South Walesu in Avstraliji. Zbornik obsega 80 strani in je bogato ilustriran.

* * *

Narodna in univerzitetna knjižnica iz Ljubljane nam je poklonila knjigo: **Zbornik Avstralskih Slovencev 1988** — Anthology of Australian Slovenes 1988. Publikacijo je izdal Slovensko-avstralski literarno-umetniški krožek iz Sydneya, tiskana pa je bila, ob pomoči Kulturne skupnosti Slovenije, Slovenske izseljenjske matice in Komisije za etnične zadeve pri vladi Novega Južnega Walesa, pri Kočevskem tisku v Kočevju. Zbornik obsega 222 strani in je ilustriran.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

Depeše iz slovenskega prostora

Maribor, oktober. Društvo slovenskih pisateljev-podružnica v Mariboru, je sklenilo, da bo vsakoletni simpozij v gradu Statenberg pri Slovenski Bistrici dvignilo na novo kakovostno stopnjo, tako da bo lahko postal konkurenčen že afirmiranim srečanjem v Dragi in na Vilenici. Letošnja tematika, osredotočena na razpravljanje o LITERATURI IN VINU, je organizatorje potrdila v prepričanju, da je nova usmeritev pravilna. Zato so program za naslednje triletnje sestavili v skladu s to pozitivno izkušnjo. Predvidene so naslednje teme: za leto 1991 LITERATURA IN MLEKO; za leto 1992 LITERATURA IN PIVO; za leto 1993 LITERATURA IN KISLA VODA.

Ljubljana, november. Tako imenovana slovenska levica se pripravlja, da bo v bližnji prihodnosti izredno razgibala slovensko politično prizorišče. Predvidena so namreč srečanja, ki obetajo prav spektakularna razhajanja in ognjevitost kresa-

nje idej. Srečale se bodo namreč med sabo politične formacije, ki jih globoko ločuje tako idejna usmerjenost kot akcijsko nastopanje. Tako se bo ZKS — Stranka demokratične prenovе srečala z ZSMS - Liberalno stranko. Potem je v programu drugo razburljivo srečanje — med ZKS — Stranko demokratične prenovе in Socialistično stranko. Nič manj senzacionalno ne bo soočenje s Socialistično stranko in ZSMS — Liberalno stranko.

Trst, oktober. Po ogorčenju, ki ga je Društvo bivših borcev v Trstu izrazilo ob sramotni odstranitvi 12 tonskega kipa Josipa Broza-Tita iz veže slovenske skupščine v Ljubljani, je isto društvo poslalo predsedniku skupščine dr. Francetu Bučarju pismo z zahtevo, naj se kip izroči tržaškemu borčevskemu društvu, da ga bo na svoje stroške prepeljalo na Tržaško in ga tam tudi častno umestilo. Podstavek naj bi prispevala dolinska občina, kip pa naj bi stal na križišču pri Božjem polju med Prosekom in Opčinami. »Dvanajst ton naše borbe ne bomo nikoli zavrgli«, se končuje pismo.

Mogoče ne veste, da...

— da se je ljubljanska založba *BOREC* pred kratkim pomladila in preimenovala v založbo *MLADIKA*.

Zato se bo *Mladika* preimenovala v revijo *BOREC* in se odpovedala svoji mračni klerikalni preteklosti.

Literarni natečaj »MLADIKE«

1. Revija *Mladika* razpisuje XIX. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov *MLADIKA*, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1990. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.
3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavec, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.
4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:	
prva nagrada	150.000 lir
druga nagrada	100.000 lir
tretja nagrada	80.000 lir
za pesem ali ciklus pesmi:	
prva nagrada	100.000 lir
druga nagrada	50.000 lir
tretja nagrada	30.000 lir
5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti *Mladike*. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1991. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

- Ali veš, kdo je France Prešeren?
- Vem, ...
- Pa veš, kdaj se je rodil?
- Vem, gospodična.
- Pa veš tudi, kaj je napisal?
- Vem.
- Vse veš. Sedi! Odlično.

—o—

Učitelj jezno: »Če je kaj butcev v razredu, naj vstanejo!«

Čez nekaj minut vstane en sam učenec.

Učitelj: »Torej si butec?«

Učenec: »Ne, nisem; a nerodno mi je, ker samo vi stojite.«

—o—

— Mirko, naštej nekaj živali, ki ponoči iščejo hrano.

— Mačka, sova, bolha in — moj starejši brat.

—o—

»Kaj je hinavščina?« vpraša učitelj Janezka.

»Če pridem nasmejan v šolo.«

—o—

»Zakaj si pustil svojega zobozdravnika?«

»Ker mi je šel s svojim vrтанjem na živce.«

Od obrtniških izkušenj v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38
Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

TRST, Ulica D. Chiesa, 91
Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!

Preprosta moža sta si ob odhodu iz bolnice za živčne bolnike obljubila, da se bosta obiskovala.

Lepega dne je eden od njiju videl, kako prihaja drugi k njemu, pa se je skrtil.

Prišlek je pri vratih pozvonil.

Drugi se je iz hiše oglasil: »Me ni doma.« »Potem je pa dobro« je rekel prvi, »da nisem prišel.«

—o—

Mož bere časopis. Pred nogami mu leži pes, ki od časa do časa zabevska.

Na zofi sedi žena in plete. Naenkrat se ona oglasil: »Ne reci vendar zmeraj, ko pes zalaja, 'Ja, Franckal'!«

—o—

Na nekem spomeniku vojaški muli je stalo: »Ta mula je v življenju brcnila 12 vojakov, 5 oficirjev, 2 generala in eno mino.«

—o—

Jakec pride v trgovino s čevlji.

»Prosim par vezalk!«

»Kakšnih pa?«

»Eno levo in eno desno.«

—o—

»Zakaj ima policaj na nočni omarici dva kozarca, enega polnega in enega praznega?«

»Polnega ima za primer, če bo ženjen. Praznega pa za primer, če ne bo.«

—o—

Vojaška prostovoljca se pogovarjata.

»Zakaj si se ti javil prostovoljno v vojsko?«

»Ker nisem poročen in mi je vojskovanje všeč. Zakaj si se pa ti?«

»Ker sem poročen in imam rad mir.«

—o—

Dva raka se pogovarjata.

»Moj sin je danes prvič ujel ribo!«

»No, to je pa že velik korak nazaj.«

—o—

Psihiater nariše navpično črto in vpraša pacienta, na kaj ga ta črta spominja.

»Na polento.«

Psihiater nariše krog: »Pa to?«

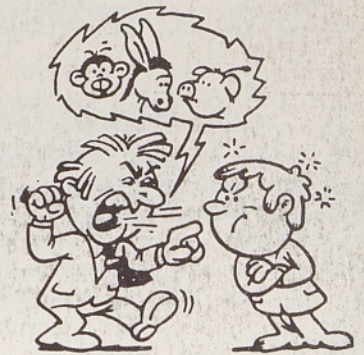
»Na polento.«

Psihiater nariše kvadrat. »In sedaj?«

»Na polento.«

Psihiater odloži zvinčnik in reče: »Videti je, da je polenta vaša fiksna ideja.«

»Kako moja? Saj ste polento vedno vi narisali.«

— Tvojih trditev ne sprejem. Lahko si predstavljaš, kaj o tebi mislim: ti si...«

Mesar je pritrdil na vrata mesnice listek: »Jutri bom klal. Postavite se pravočasno v vrsto!«

—o—

Gost v kavarni se pritoži uslužbencu: »Jaz bi rad današnji kruh, ne večerajšnjega!«

»Potem morate priti jutri!«

PARODIJA

Ni znal vsebine Boris bistre glave ko nje zametek, o kateri poje hvala, ki davno drama Hlapci je postala — kar znal, je tokrat zbrcal z misli prave.

Ko znebil fant se Cankarja težave, legenda pravi, da je nora šala iz odra gnilega skoz rob pognala z napisom ubogih črk: »Slovenija, ave!«

Od njega in od večerajšnjih večeri glasi kulturna drama se nobena pri tebi, gledališče, ne zameri.

A pred, ko nam spet uniči moč plamena še to bi radi, Cankar, da primeri se kdaj nam slava tvojega imena...

LISTNICA UPRAVE

V tiskovni sklad Mladike so darovali: Jožko Bizjak 6.000; N.N. 1.000; Antonia Mihelčič 8.000; Marko Kos 12.000; družina Ozbič 6.000; Ciril Turk 5.313; Luciano Pavio 6.000; N.N. 950; Frida Širca 6.000; Z.H. 52.000; Janez Grum 10.000; Kati Burješ 56.500; Filip Vidmar 23.000.

PRAV VSEM NAJLEPŠA HVALA!